

Nr 57.

Ankom till riksdagens kansli den 29 maj 1941 kl. 11 f. m.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående det statsunderstödda bekämpandet av tuberkulos hos nötkreatur jämte i ämnet väckta motioner.

(1:a avd.)

I årets statsverksproposition (IX H. T. punkt 72) har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, till Förekommande och hämmande av smittsamma husdjurssjukdomar: Åtgärder mot tuberkulos hos nötkreaturen för budgetåret 1941/42 beräkna ett förslagsanslag av 1,700,000 kronor.

Sedermera har Kungl. Maj:t i en till riksdagen den 7 mars 1941 avlåten, till jordbruksutskottet hänvisad proposition, nr 152, under åberopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över jordbruksärenden för samma dag, föreslagit riksdagen att

dels antaga vid propositionen fogat, här nedan intaget förslag till förordning angående bekämpande av tuberkulos hos nötkreatur,

dels ock till Förekommande och hämmande av smittsamma husdjurssjukdomar: Åtgärder mot tuberkulos hos nötkreaturen för budgetåret 1941/42 under nionde huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag av 1,700,000 kronor.

I samband härmed har utskottet till behandling förehaft följande inom riksdagen väckta, till utskottet hänvisade motioner, nämligen

1) I:197 av herr *Nilsson, Bror*, vari hemställts, att riksdagen måtte besluta,

att pristillägg för mjölk härrörande från besättningar ställda under statlig tuberkuloskontroll skall beskostas av staten eller tagas ur mjölkprisregleringsfonden;

att fördelningen av statsbidrag till hushållningssällskapen för bekämpandet av tuberkulos hos nötkreaturen måtte ske på ett sådant sätt att landsdelar med många små besättningar och stora avstånd icke bliva lidande; samt

att ett fast, särskilt anslag måtte utgå till varje hushållningssällskap för täckande av kostnaderna för förandet av ett register över hela det lokala tuberkulosbekämpandet;

2) I:198 av herr *Andersson, Alfred, m. fl.*, likalydande med II:266 av herr *Svensson* i Ljungskile *m. fl.*, vari hemställts, att riksdagen vid behand-

ling av Kungl. Maj:ts proposition nr 152 måtte ur förslaget till kungörelse angående frivilligt bekämpande av tuberkulos hos nötkreatur, kap. 4 § 19 mom. 5 taga bort bestämmelsen om hushållningssällskaps rätt att föreskriva anslutning till kontrollverksamheten.

Beträffande de skäl, som ligga till grund för motionerna, hänvisas till dessa.

I. Inledning.

Den 28 april 1939 uppdrog Kungl. Maj:t åt medicinalstyrelsen och lantbruksstyrelsen att gemensamt verkställa utredning rörande ändring av bestämmelserna angående det statsunderstödda bekämpandet av tuberkulos hos nötkreatur.

Styrelserna, som tidigare avgivit flera förslag i ämnet, ha i skrivelse den 22 januari 1941 avgivit betänkande angående det statsunderstödda bekämpandet av tuberkulos hos nötkreatur.

Över styrelsernas betänkande ha yttranden avgivits av statskontoret, riksräkenskapsverket, statens livsmedelskommission, veterinärhögskolans styrelse och lärarkollegium, statens institut för folkhälsan, samtliga länsstyrelser och hushållningssällskaps förvaltningsutskott med undantag för de i de sex nordligaste länen och Gotlands län, Sveriges lantbruksförbund, riksförbundet landsbygdens folk, svenska veterinärläkarföreningen, svenska veterinärföreningen för nötkreaturstuberkulosens bekämpande, svenska veterinärföreningen för kött- och mjölkhygien samt avelsföreningarna för svensk låglandsboskap och för svensk röd och vit boskap. Länsstyrelserna ha vid sina yttranden fogat utlåtanden av länsveterinärerna i länen. Förvaltningsutskotten ha i allmänhet åberopat utlåtanden av föreståndarna för hushållningssällskapens tuberkulosavdelningar. Härjämte har lantbruksförbundet vid sitt yttrande fogat utlåtanden av svenska mejeriernas riksförening u. p. a. och småbrukarnas riksförbund.

II. Huvuddragen av ämbetsverkens förslag m. m.

Gällande bestämmelser.

De viktigaste bestämmelser, som reglera det statsunderstödda bekämpandet av tuberkulos hos nötkreatur, tillkommo efter statsmakternas beslut i frågan vid 1934 års riksdag (prop. nr 121; jordbruksutsk. utl. nr 84; r. skr. nr 287). De återfinnas till huvudsaklig del i två den 30 juni 1934 i administrativ ordning utfärdade kungörelser: nr 402 om vissa åtgärder mot tuberkulos hos nötkreatur (ändrad genom kungörelserna nr 836/1937, 687/1938 och 375/1940) samt nr 403 om åtgärder mot tuberkulos i juvret och könsorganen hos nötkreatur (ändrad genom kungörelsen nr 701/1938).

Enligt de regler, som genomfördes 1934, bekämpas tuberkulosen hos nötkreatur i allt väsentligt genom frivilliga åtgärder. Det är endast beträffande

vissa, särskilt smittfarliga former av tuberkulos, nämligen tuberkulos i juvret och könsorganen, som bestämmelser av tvingande natur utfärdats.

Det frivilliga statsunderstödda bekämpandet av nötkreaturstuberkulosen har anordnats efter två metoder, den Ostertagska eller den kliniska metoden samt den Bangska eller tuberkulinmetoden.

Vid 1936 års riksdag (prop. nr 116; jordbruksutsk. utl. nr 57; r. skr. nr 193) beslöts, att såsom villkor för att mejeri skulle vara berättigat att erhålla prisutjämningsbidrag ur jordbrukets prisregleringsfond skulle gälla, att mejeri tillämpade sådan prisdifferentiering vid mjölkens betalning, att för mjölk, som härrörde från besättningar ställda under statlig kontroll med tuberkulin, skulle utgå tilläggspris med minst 0.4 öre för kilogram samt för mjölk, som härrörde från besättningar ställda under klinisk tuberkuloskontroll, skulle utgå tilläggspris med minst 0.2 öre för kilogram. Bestämmelser rörande dessa tilläggspris återfinnas numera i kungörelsen den 21 juli 1938 (nr 539), ändrad genom kungörelsen nr 698/1939 och 632/1940.

I anslutning till förslag av styrelserna i betänkande den 22 januari 1940 antog 1940 års lagtima riksdag (prop. nr 131; jordbruksutsk. utl. nr 26; r. skr. nr 200) förordning angående bekämpande av tuberkulos hos nötkreatur inom vissa områden. Denna förordning utfärdades den 10 maj 1940 (nr 373). I enlighet med denna förordning bekämpas sjukdomen inom vissa områden (tuberkulosfria områden) helt genom tvingande regler. Till tuberkulosfria områden ha hänförts de sex nordligaste länen samt Gotland och Öland.

Sedan styrelserna i utlåtande den 1 augusti 1940 framlagt förslag angående statsbidrag till småbrukare för fullständig utrensning av tuberkulos inom nötkreatursbesättningar m. m., har 1940 års urtima riksdag (prop. nr 24; andra särskilda utsk. utl. nr 30; r. skr. nr 42) medgivit Kungl. Maj:t att för nämnda ändamål under budgetåret 1940/41 disponera erforderliga belopp från förslagsanslaget till åtgärder mot tuberkulos hos nötkreatur. I anledning härav har Kungl. Maj:t dels den 11 oktober 1940 utfärdat kungörelse (nr 868) angående statsbidrag för utrensning av tuberkulos inom vissa nötkreatursbesättningar, dels den 15 november 1940 på förslag av statens livsmedelskommission medgivit medicinalstyrelsen att jämlikt kungörelsen använda högst 505,000 kronor till utrensning av tuberkulos inom Stockholms stads och läns, Uppsala läns, Södermanlands läns, Kalmar läns norra och södra, Blekinge läns, Kristianstads läns, Malmöhus läns, Örebro läns samt Västmanlands läns hushållningssällskaps områden, dels ock den 14 februari 1941 ytterligare medgivit medicinalstyrelsen att jämlikt samma kungörelse använda högst 75,000 kronor till utrensning av tuberkulos inom Hallands och Värmlands län.

Resultaten av vidtagna åtgärder.

I fråga om resultaten av tidigare åtgärder mot tuberkulosen hos nötkreatur hänvisas till propositionen sid. 13—15.

Ämbetsverken.

Beträffande ämbetsverkens förslag hänvisas till redogörelsen i propositionen å sid. 15—17.

Departementschefen.

Tuberkulosen hos nötkreatur åsamkar årligen det svenska lantbruket högst betydande förluster. Dessa förluster träffa lantbrukarna ej endast i form av dödsfall och nödslaktningar av svårt angripna djur. De indirekta förlusterna, som uppkomma genom nedsatt livslängd hos sjuka djur, ekonomiskt foderutbyte, minskad mjölkavkastning och nedsatt kvalitet hos mjölken från de sjuka djuren, torde med säkerhet vara de allvarligaste. Jag vill erinra, att enligt tidigare verkställda beräkningar jordbrukets årliga förluster i samtliga ifrågavarande hänseenden skulle uppgå till över 30 miljoner kronor. Ehuru bekämpandet av nötkreaturstuberkulosen sedan dess gjort stora framsteg, torde ett fortsatt bekämpande likväl alltjämt ha stor betydelse ur lantbruksekonomisk synpunkt och för folkhushållningen.

Med hänsyn härtill måste det anses tillfredsställande, att bekämpandet av tuberkulosen hos nötkreatur nått så goda resultat att över hälften av kreatursstocken numera konstaterats vara fri från sjukdomen. Arbetet härutinnan måste emellertid fortsätta till dess sjukdomen om möjligt totalt utrotats. Med hänsyn till bekämpandets betydelse ur olika synpunkter anser jag att staten härvid alltjämt bör ekonomiskt stödja jordbrukarna i deras strävanden.

I enlighet med vid 1940 års lagtima riksdag fattade beslut gälla olika regler beträffande sjukdomsbekämpandet inom skilda områden beroende på tuberkulosfrekvensen. Landet har i detta hänseende indelats i tre olika områden: tuberkulosfria områden, skyddade områden och övriga områden. Beträffande tuberkulosfria områden skall sjukdomen helt utrensas och bekämpandet ske efter tvingande regler. Införsel av tuberkulösa livdjur må ej äga rum till tuberkulosfria och skyddade områden. I fråga om icke tuberkulosfria områden bekämpas sjukdomen efter frivillig anslutning från djurägarnas sida.

Medicinalstyrelsen och lantbruksstyrelsen ha genom det nu framlagda förslaget angående det statsunderstödda bekämpandet av tuberkulos hos nötkreatur slutfört det dem härutinnan av Kungl. Maj:t anbefallda utredningsuppdraget. Förslaget som huvudsakligen berör bekämpandet utanför de tuberkulosfria områdena har i princip tillstyrkts eller lämnats utan erinran i de avgivna yttrandena. Jämväl jag anser mig kunna förorda detsamma såsom väl ägnat att föra sjukdomsbekämpandet framåt. I fråga om detaljer i förslaget ha i yttrandena vissa erinringar framställts och i anslutning till några av dessa erinringar torde jämkningar i de föreslagna bestämmelserna böra vidtagas.

I likhet med styrelserna anser jag, att bekämpandet utanför de tuberkulosfria områdena liksom hittills i huvudsak bör bygga på frivillig anslutning från djurägarnas sida. Då staten å detta bekämpande årligen nedlägger betydande belopp, finner jag det emellertid naturligt att det allmänna vidtager

sådana åtgärder som äro av betydelse för att bevara hittills uppnådda framsteg. Av särskild vikt blir alltså att tillse, att de friska besättningarna skyddas från smitta. I detta syfte synas, som styrelserna framhållit, vissa regler av tvingande natur vara erforderliga. Att djurägarnas handlingsfrihet därigenom i viss mån inskränkes, torde vara ofrånkomligt. Då sådana bestämmelser uteslutande ha till syfte att skydda de friska besättningarna från infektion, synas de emellertid knappast böra kännas betungande för den enskilde.

I några yttranden har understrukits, att bekämpandet, framför allt i nuvarande försörjningsläge, icke bör bedrivas snabbare än att i stället för utslagna produktionsdugliga djur anskaffning av nya sådana kan äga rum. Som styrelserna också torde ha åsyftat, bör bekämpandet givetvis ske på sådant sätt.

Bestämmelserna om det egentliga sjukdomsbekämpandet böra, i enlighet med vad styrelserna föreslagit, sammanföras i två författningar, förordning angående bekämpande av tuberkulos hos nötkreatur, vilken bör underställas riksdagen för antagande, samt kungörelse angående frivilligt bekämpande av tuberkulos hos nötkreatur. Förordningen synes böra innehålla bland annat de särskilda bestämmelser, som för närvarande gälla för tuberkulosfria och skyddade områden (2 och 3 kap. i förslaget), samt de föreskrifter, som reglera bekämpandet av tuberkulos i juvret och könsorganen hos nötkreatur (19—23 §§). Överhuvud taget torde i förordningen böra intagas regler av tvingande natur.

Beträffande ledningen av bekämpandet synes någon ändring i nu gällande ordning icke böra genomföras. Som hittills bör den centrala ledningen tillkomma medicinalstyrelsen och närmast en särskild avdelning å dess veterinärbyrå. Förslagets genomförande torde i åtskilliga hänseenden öka de uppgifter som skola utföras av hushållningssällskapen. Att härutinnan, som förvaltningsutskottet i Hallands län åsyftat, gå än längre, anser jag mig icke böra tillstyrka. Den decentralisering i bekämpandets anordnande som kan anses ändamålsenlig synes böra kunna åstadkommas under det fortsatta arbetet å området.

Det statsunderstödda bekämpandet av tuberkulos hos nötkreaturen har under de senaste åren vunnit en betydande anslutning från djurägarnas sida. För att om möjligt ytterligare intensifiera detta bekämpande uppdrog Kungl. Maj:t den 28 april 1939 åt medicinalstyrelsen och lantbruksstyrelsen att gemensamt verkställa utredning rörande ändring av bestämmelserna för bekämpandet. Resultaten av denna utredning föreligga i två av styrelserna utarbetade betänkanden, det första avgivet den 22 januari 1940 och det senare den 22 januari 1941. I anslutning till förslag i förstnämnda betänkande beslöts vid 1940 års lagtima riksdag, att olika regler i fråga om bekämpandet av nötkreaturstuberkulosen skulle gälla inom skilda delar av landet med hänsyn till sjukdomens kända utbredning. Där sjukdomen endast har synnerligen ringa utbredning (tuberkulosfritt område), skall den

Utskottet.

helt utrensas och bekämpas enligt tvingande regler. Det må erinras, att till tuberkulosfritt område hänförts hela Norrland, Kopparbergs län samt Gotland och Öland. Till underlättande av sjukdomens utrotande inom område, där stora möjligheter därtill förefinnas (skyddat område), må införsel dit icke ske av andra än tuberkulosfria nötkreatur. Utanför de tuberkulosfria områdena bekämpas sjukdomen i huvudsak efter frivillig anslutning från djurägarnas sida.

De nu av Kungl. Maj:t framlagda förslagen beröra huvudsakligen bekämpandet av nötkreaturstuberkulosen inom icke tuberkulosfria områden. Utskottet anser sig i allt väsentligt kunna tillstyrka dessa förslag. De förordade nya reglerna torde vara väl ägnade att göra det framtida bekämpandet i förhållande till kostnaderna för det allmänna och djurägarna mera effektivt än det nuvarande. Bekämpandet utanför de tuberkulosfria områdena bör liksom hittills i princip bygga på frivillig anslutning från djurägarnas sida. Enligt utskottets uppfattning synes det också fullt naturligt, att det frivilliga bekämpandet kompletteras med regler av tvingande natur. Intresset att skydda de friska besättningarna från smitta är av den betydelse, att djurägarnas handlingsfrihet i någon mån måste inskränkas. Utskottet återkommer till dessa regler i ett senare sammanhang.

I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag torde bestämmelserna om det egentliga sjukdomsbekämpandet böra sammanföras i två författningar, förordning angående bekämpande av tuberkulos hos nötkreatur, som underställts riksdagen för antagande, samt kungörelse angående frivilligt bekämpande av tuberkulos hos nötkreatur¹, som bör utfärdas av Kungl. Maj:t i administrativ ordning.

Då förevarande förslag knappast torde kunna behandlas av riksdagen tidigare än att nya författningar i ämnet komma att utfärdas så sent som i slutet av juni månad innevarande år, synes det utskottet av flera skäl tveksamt att låta de författningar, som med förslagen avses, träda i kraft redan den 1 följande juli. Av vikt lär nämligen vara att veterinärer, hushållningssällskap och djurägare bliva i tillfälle att ingående taga del av föreslagna, delvis rätt ingripande reformer innan bestämmelser därom skola tillämpas. Utskottet vill därför föreslå att nya författningar i ämnet må träda i kraft först den 1 januari 1942.

III. Förslag till ändrade bestämmelser rörande bekämpandet av tuberkulos hos nötkreatur enligt den Bangska metoden (statlig kontroll med tuberkulin).

Ämbetsverken.

Beträffande ämbetsverkens förslag får utskottet hänvisa till redogörelsen i propositionen å sid. 23—28.

¹ Inom jordbruksdepartementet upprättat förslag till kungörelse har fogats till detta utlåtande såsom *bilaga*.

Departementschefen.

I likhet med styrelserna finner jag de nuvarande bestämmelserna rörande den statliga kontrollen med tuberkulin i stort sett vara väl avvägda. Anslutningen till denna kontrollform har, som den föregående framställningen utvisar, blivit omfattande och fungerat väl. Ur statens synpunkt måste också kontrollformen anses billig. Att under sådana förhållanden vidtaga några mera genomgripande förändringar i bestämmelserna torde knappast vara påkallat. Vissa ändringar i syfte att göra bekämpandet mera effektivt synas dock nu böra genomföras.

Till en början ha styrelserna föreslagit, att undersökning med tuberkulin av nötkreatur, liksom redan nu är fallet inom tuberkulosfria områden, överhuvud icke skulle få företagas utan medgivande av medicinalstyrelsen. Gentemot detta förslag har erinran endast framställts av förvaltningsutskottet i Malmöhus län. En inskränkning av användningen av tuberkulinet kan måhända för den enskilde djurägaren synas komma att verka hindrande på bekämpandet i vissa fall, särskilt om han icke önskar ansluta sin besättning till det statliga bekämpandet. Emellertid torde kunna förutsättas, att detta bekämpande erbjuder så stora fördelar att det övervägande flertalet djurägare finner det mest förenligt med sina egna intressen att ansluta sig till det samma. Med hänsyn härtill och till syftet med förslaget — att förhindra missbruk med detta viktiga diagnostiska medel — anser jag mig böra tillstyrka dess genomförande. Emellertid förutsätter jag såsom självfallet att medicinalstyrelsen vid tillämpningen icke kommer att förvägra undersökning, som ej äventyrar bekämpandet eller eljest av veterinärmedicinska skäl anses opåkallad.

Styrelsernas förslag beträffande tuberkulinundersökningar ha i övrigt icke föranlett någon erinran i de avgivna yttrandena. Jag finner mig jämväl kunna förorda dessa förslag. Första undersökning med tuberkulin synes alltså hädanefter icke böra medgivas på statens bekostnad, med mindre djurägaren förbinder sig att ställa besättningen antingen under statlig kontroll med tuberkulin eller under klinisk kontroll. Önskar en djurägare åter på egen bekostnad företaga en orienterande undersökning av sin besättning, synes detta, om skäl i övrigt därtill föranleda, böra medgivas utan avgivande av sådan förbindelse. Intervallerna mellan kontrollundersökningarna äro för närvarande fastställda av Kungl. Maj:t. Då jag biträder styrelsernas förslag, att det hädanefter skall få ankomma på medicinalstyrelsen att besluta om när kontrollundersökning skall äga rum, har det skett bland annat på grund därav att kostnaderna för kontrollformen i så fall torde kunna minskas och tillämpningen bliva smidigare.

Förslaget rörande kliniska undersökningar av reagerande djur har endast avstyrkts av länsveterinären i Östergötlands län. Särskilt med hänsyn till den ej obetydliga minskning i kostnaderna styrelsernas förslag härutinnan torde medföra ansluter jag mig till detsamma. Kliniska undersökningar av reagerande djur synas alltså hädanefter endast böra företagas när medicinalstyrelsen därom särskilt förordnar.

I ett yttrande har föreslagits att införa förbud mot hållande av höns i sådana ladugårdar, där tuberkulosfria nötkreatursbesättningar finnas uppställda. Bestämmelse av sådan innebörd gäller redan nu i viss mån inom tuberkulosfria områden. Ehuru jag på grund av de hygieniska olägenheter i skilda hänseenden som äro förbundna med hållande av höns i ladugård delar **uppfattningen** om önskvärdheten av det föreslagna förbudet, anser jag mig likväl, med hänsyn till bekämpandets frivilliga karaktär och de olägenheter förbudet skulle medföra för innehavarna av mindre jordbruk, icke böra tillstyrka detsamma.

I enlighet med vad länsveterinären i Kristianstads län föreslagit torde uttrycklig föreskrift böra införas därom att förteckning över tuberkulosfria besättningar skall föras icke blott av medicinalstyrelsen utan därjämte för varje hushållningssällskaps område av sällskapet tuberkulosavdelning eller, där sådan avdelning icke finnes inrättad, av länsveterinären.

Utskottet.

Den hittills vunna erfarenheten av bekämpandet av tuberkulos hos nötkreatur enligt den Bangska metoden synes giva vid handen att denna kontrollform fungerat väl. Emellertid har tuberkulinet såsom diagnostiskt medel i vissa fall missbrukats. Det är uppenbarligen av vikt att så icke sker. Med hänsyn härtill anser sig utskottet böra tillstyrka Kungl. Maj:ts förslag, att undersökning med tuberkulin av nötkreatur hädanefter icke må företagas utan medgivande av medicinalstyrelsen. I likhet med departementschefen förutsätter utskottet, att styrelsen vid tillämpning av denna regel icke kommer att förvägra undersökning, som ej äventyrar bekämpandet eller eljest av veterinärmedicinska skäl anses opåkallad.

De ändringar i fråga om bestämmelserna för förevarande kontrollform, som i övrigt föreslagits av Kungl. Maj:t, biträdas jämväl av utskottet. I syfte att göra kontrollen billigare och smidigare i tillämpningen bör det alltså hädanefter få ankomma på medicinalstyrelsen i stället för Kungl. Maj:t att bestämma intervallerna mellan kontrollundersökningar. Förmånen av kostnadsfri undersökning med tuberkulin bör skäligen icke tillkomma annan än den som verkligen avser att bekämpa tuberkulosen i sin besättning. Med hänsyn härtill bör en kostnadsfri första undersökning med tuberkulin icke medgivas, med mindre djurägaren förbinder sig att ställa besättningen antingen under statlig kontroll med tuberkulin eller under klinisk tuberkuloskontroll.

IV. Förslag till ändrade bestämmelser rörande bekämpandet av tuberkulos hos nötkreatur enligt den Ostertagska metoden (klinisk tuberkuloskontroll).

Ämbetsverken.

Redogörelse för ämbetsverkens förslag återfinnes i propositionen å sid. 31—36.

Departementschefen.

Besättningar, som innehålla ett stort antal nötkreatur behäftade med tuberkulos, lämpa sig i allmänhet icke att direkt anslutas till tuberkulinkontrollen. En sådan anslutning förutsätter nämligen att samtliga tuberkulösa djur avlägsnas ur besättningen och ersätts med fullt friska djur. I de flesta fall erfordras härför ett ej obetydligt kapital. Är det fråga om större besättningar med flera tuberkulösa icke smittfarliga djur med god avkastningsförmåga, torde det också ur landets synpunkt — framför allt i nuvarande försörjningsläge — vara olyckligt att på en gång nedslakta djuren. Genom att ansluta en sådan besättning till klinisk tuberkuloskontroll kunna djuren emellertid på ett rationellt sätt utnyttjas, framför allt deras avkomma. Utan några större kostnader torde djurägaren på ganska kort tid kunna draga fram en tuberkulosfri besättning. Genom att isolera ungdjuren från den tuberkulösa delen av besättningen kan rätt snart en helt frisk djurstam erhållas. En förutsättning för att härutinnan vinna resultat är emellertid att ungdjuren kunna hållas avskilda från de sjuka djuren. I större besättningar, där man som regel kan anordna en särskild ungdjursladugård eller åtminstone dela ladugården i två avdelningar genom en vägg, låter sig denna isolering väl genomföra. Under senaste tid ha goda resultat emellertid vunnits även genom ofullständig isolering, därvid djuren i samma rum uppställts vid olika foderbord eller vid skilda delar av samma foderbord.

Det anförda torde giva vid handen, att den kliniska tuberkuloskontrollen alltjämt har stor betydelse för tuberkulosbekämpandet i vårt land. Då det gäller att överföra flertalet av de infekterade besättningar utanför de tuberkulosfria områdena, som ännu icke ställts under tuberkulinkontroll och som innehålla omkring 800,000 djur över två års ålder, torde detta i stor utsträckning lämpligen böra äga rum genom en klinisk kontroll. I likhet med styrelserna anser jag mig emellertid böra understryka, att denna kontrollform är att betrakta såsom en övergångsform i bekämpandet ej såsom ett mål. Det ligger därför vikt uppå att besättningarna icke kvarhållas i den kliniska kontrollen längre än som är nödvändigt med hänsyn till möjligheterna att ur den egna besättningen draga fram en frisk ny stam. Av den verkställda utredningen framgår emellertid att bekämpandet icke alltid anordnats på sådant sätt. Jag är därför ense med styrelserna därom att behov föreligger att genom uttryckliga bestämmelser för framtiden söka hindra sådana mindre önskvärda företeelser inom bekämpandet. Ett särskilt skäl att härutinnan gå fram med viss stränghet är de relativt stora kostnader för staten som äro förbundna med denna kontrollform.

Vad styrelserna föreslagit i syfte att göra det kliniska bekämpandet mera effektivt synes mig ändamålsenligt och tillstyrkes i huvudsak av mig. Det torde alltså hädanefter böra ankomma på djurägare, som anslutit sin besättning till denna kontrollform, att vidtaga de åtgärder för tuberkulosens utrotande i besättningen som skäligen böra åvila honom. I alla de fall där isolerad ungdjursuppfödning kan anordnas — med andra ord i de flesta större besättningar — bör sådan också inrättas. För de mindre och medel-

stora besättningarna uppkomma härvidlag, som jag redan framhållit, större svårigheter. Då goda resultat även kunna vinnas genom ofullständig isolering, synes i varje fall böra krävas att djurägaren vidtager åtgärder, som med hänsyn till förhållandena skäligen kunna påfordras. Ett mycket viktigt led i bekämpandet enligt sist antydda metod är att ungdjuren regelbundet undersökas med tuberkulin. Det kan under inga förhållanden vara ändamålsenligt att i en besättning, som är ansluten till ett ordnat bekämpande, föda upp sjuka ungdjur. Jag tillstyrker alltså styrelsernas förslag härutinnan. I fråga om ersättningarna för dessa undersökningar är jag även ense med styrelserna. Undersökningarna böra alltså inräknas i kostnaderna för bekämpandet. Som styrelserna framhållit synes det i sista hand böra ankomma på den veterinäre ledaren för bekämpandet att i varje särskilt fall med hänsyn till de lokala förhållandena upprätta en plan för tuberkulosens utrotande i besättningen.

Jag finner visserligen i likhet med förvaltningsutskottet i Stockholms län och stad att vissa skäl tala för att underlätta för innehavare av besättningar under 30 djur att vidtaga anordningar för isolerad ungdjursuppfödning men är icke beredd att nu tillstyrka särskilda statsbidrag för sådant ändamål. I några yttranden har, särskilt från veterinärt håll, föreslagits att begränsa tiden för anslutningen till den kliniska kontrollen. För min del kan jag ej förorda införandet av en sådan bestämmelse. Det torde icke vara möjligt att i detta hänseende angiva någon generell tid. Enligt min uppfattning äro de av styrelserna föreslagna föreskrifterna i syfte att hindra onödigt långvarig anslutning till kontrollformen fullt tillräckliga. I likhet med styrelserna anser jag sålunda att det i första hand bör ankomma på den som anordnar kontrollen, i allmänhet alltså hushållningssällskapen, att ur bekämpandet utesluta sådan djurägare som icke efter anmaning vidtager de åtgärder för ett effektivt bekämpande som skäligen böra verkställas av honom. För att ernå enhetlighet på området synes det i sista hand böra ankomma på medicinalstyrelsen att i detta hänseende fatta avgörande. Som styrelserna understrukit, måste givetvis viss varsamhet iakttagas vid fråga om uteslutning av djurägare ur bekämpandet.

Jämväl vad styrelserna i övrigt föreslagit rörande den kliniska tuberkuloskontrollen kan jag biträda. Det synes mig sålunda ändamålsenligt, att intervallerna mellan de kliniska undersökningarna och undersökningarna av samlingsmjölkprov icke äro bundna. Styrelsernas förslag, att dessa undersökningar skola verkställas så ofta som med hänsyn till tuberkulosens effektiva bekämpande finnes påkallat, torde vara ägnat att på bästa sätt utnyttja den arbetskraft som står till förfogande. Att viss kontroll även beträffande djur som skola införlivas i en besättning är behöfelig synes mig uppenbart. Vad styrelserna därom föreslagit torde vara lämpligt.

Utskottet.

Utskottet vill erinra att, medan bekämpandet av tuberkulos hos nötkreatur enligt den Bangska metoden i allmänhet synes ha fungerat på ett tillfredsställande sätt, meningarna rörande bekämpandet enligt den Ostertagska

metoden äro starkt delade. Det torde ej heller kunna förnekas, att denna kontrollform på sina håll icke bedrivits på ett effektivt sätt. Särskilt har av den verkställda utredningen påvisats, att i flera fall samma besättning fått vara ansluten till detta bekämpande under en lång följd av år utan att andra åtgärder sannolikt vidtagits än att ett eller annat smittfarligt djur då och då upptäckts och oskadliggjorts. Med hänsyn till de relativt höga kostnaderna för bekämpandet enligt denna metod — omkring 5 kronor årligen för anslutet djur — är det uppenbart att ett sådant förhållande bör undvikas. Detta innebär sålunda, att statens kostnader för en till klinisk tuberkuloskontroll ansluten besättning om 100 djur över två års ålder årligen kunna uppgå till över 500 kronor.

Å andra sidan har den kliniska tuberkuloskontrollen, såsom departementschefen framhållit, alltjämt stor betydelse för tuberkulosbekämpandet i vårt land. Endast med hjälp av denna kontrollform torde det vara praktiskt möjligt att överföra flertalet infekterade besättningar till tuberkulosfrihet. Emellertid måste kontrollformen betraktas såsom en övergångsform i bekämpandet ej såsom ett mål.

De förslag till ändringar i bestämmelserna rörande den kliniska tuberkuloskontrollen, vilka framlagts av Kungl. Maj:t i syfte att undanröja de olägenheter som hitintills vidlådit kontrollformen, anser sig utskottet kunna biträda. I enlighet med förslaget skall det ankomma på djurägare, som anslutit sin besättning till den kliniska tuberkuloskontrollen, att vidtaga de åtgärder för tuberkulosens utrotande i besättningen som skäligen böra åvila honom. Med denna bestämmelse avses huvudsakligen, att varje möjlighet till skydd för ungdjuren gentemot tuberkulossmitta skall utnyttjas. Genom att skydda ungdjuren kan ur besättningen så småningom dragas fram en ny tuberkulosfri stam utan att detta förorsakar ägaren några kostnader för nyförvärv. Djurägare som härutinnan eller eljest icke anser sig kunna på ett effektivt sätt bekämpa sjukdomen bör enligt utskottets förmenande icke få tillåtas deltaga i ett delvis statsbekostat bekämpande. Det bör därför ankomma på den som anordnar bekämpandet att utesluta en sådan djurägare ur bekämpandet. I likhet med vad som framhållits såväl av styrelserna vid förevarande utredning som av departementschefen synes det utskottet emellertid angeläget, att en viss varsamhet iakttages vid fråga om uteslutning ur bekämpandet. Utskottet vill i anslutning härtill erinra, att djurägare vid anslutning till klinisk tuberkuloskontroll har att avgiva förbindelse till den som anordnar sådan kontroll att under minst två år deltaga i bekämpandet och gälda därför fastställd avgift. Bryter djurägare mot vissa angivna föreskrifter, bland annat skyldigheten att nedslakta smittfarliga djur, skall han ha att utgiva två års avgifter för bekämpandet. En försummelse från djurägarens sida beträffande exempelvis isolering av ungdjuren, vilken kan ha förorsakats av kostnadsskäl, bör däremot, även om försummelsen föranleder uteslutning ur bekämpandet, icke medföra skyldighet att gälda avgifter för bekämpandet under tiden efter uteslutningen.

Förslaget att ungdjuren i en besättning ansluten till klinisk tuberkuloskontroll regelbundet skola undersökas med tuberkulin tillstyrkes av utskottet. Det kan nämligen, såsom departementschefen framhållit, under inga förhållanden vara ändamålsenligt att i en besättning, som är ansluten till ett ordnat sjukdomsbekämpande, föda upp infekterade ungdjur.

V. Förslag rörande bekämpandet av tuberkulos inom mindre nötkreatursbesättningar.

Ämbetsverken.

I fråga om ämbetsverkens förslag hänvisar utskottet till propositionen sid. 40—45.

Departementschefen.

I mindre besättningar torde möjligheterna att genom den kliniska tuberkuloskontrollen nå fram till tuberkulosfrihet vara sämre än i besättningar där ungdjuren kunna isoleras. En ofullständig isolering av ungdjuren låter sig dock i flera fall genomföra även i sådana besättningar. Själva kontrollen ställer sig i de mindre besättningarna relativt dyrare än i de medelstora och stora. Med hänsyn till dessa omständigheter är jag ense med styrelserna, att bekämpandet av tuberkulosen i de mindre nötkreatursbesättningarna i möjligaste mån icke bör ske enligt den Ostertagska metoden.

Styrelsernas förslag att till de hushållningssällskap, som anordna klinisk tuberkuloskontroll, årligen skulle ställas vissá belopp till förfogande att användas till uppmuntran för innehavare av mindre jordbruk att utrensa tuberkulosen i sina besättningar, finner jag välbetänkt. Genom en sådan bidragsverksamhet, vid vilken största möjliga frihet bör lämnas hushållningssällskapen, torde sådana djurägare, som icke själva genom isolering av sina ungdjur kunna draga fram en frisk besättning, böra erhålla erforderligt ekonomiskt stöd för att ersätta sina sjuka djur med tuberkulosfria. I enlighet med bemyndigande av 1940 års urtima riksdag har Kungl. Maj:t, i anledning av inträffad foderbrist, till vissa hushållningssällskap anvisat medel till liknande ändamål. Nu ifrågavarande bidragsverksamhet synes böra anordnas i huvudsaklig överensstämmelse med vad styrelserna föreslagit. Som regel torde djurägarna själva böra stå för viss del av kostnaderna för utrensningen. Högsta bidrag till en och samma djurägare torde, som styrelserna föreslagit, böra utgå med 500 kronor och för varje utslaget djur med 100. Såsom villkor för erhållande av bidrag synes böra gälla bland andra, att djurägare ställer besättningen under statlig kontroll med tuberkulin. Härutöver finner jag mig i likhet med styrelserna böra tillstyrka att vederbörande hushållningssällskap, då så finnes lämpligt, skall kunna föreskriva att besättningen anslutes jämväl till kontrollförening (fullständig eller ofullständig kontroll eller kontroll genom provmjölkkningsring). Beträffande nyinköpta djur synes det tillräckligt om dessa godkännas av vederbörande hushållningssällskap.

Att som i några yttranden föreslagits införa en bestämmelse av innebörd, att djurägare som erhållit statsbidrag skulle vara skyldig att behålla sin besättning under minst två år vid äventyr av skyldighet att eljest återbetala statsbidraget, torde av praktiska skäl ej vara lämpligt.

Jag är ense med styrelserna därom att det i varje fall i nuvarande läge icke är lämpligt att framlägga ett förslag rörande statsunderstöd till upprätande av kollektiva ungdjursuppfödningsgårdar. Otvivelaktigt skulle emellertid sådana gårdar ha stor betydelse för utrensningen av tuberkulosen inom mindre besättningar. I de trakter, där jordbrukarna själva ha intresse för saken, torde det ej heller böra stöta på större svårigheter att ordna en sådan uppfödning åtminstone i mindre skala även utan statens direkta stöd.

I några yttranden har föreslagits att mindre besättningar icke skulle få anslutas till klinisk tuberkuloskontroll. Med hänsyn till att ifrågavarande bidragsverksamhet icke kan nå alla mindre jordbruk, synes ett förbud i åsyftad riktning icke böra genomföras. Därest en innehavare av ett mindre jordbruk kan erhålla bidrag till utrensning av tuberkulosen i sin besättning, bör han dock, som styrelserna framhållit, icke få vinna anslutning till den kliniska kontrollen.

Tuberkulosbekämpandet i mindre nötkreatursbesättningar ställer sig av flera orsaker betydligt svårare än i större och medelstora. Riksdagen har också vid olika tillfällen uttalat sig för en ökad möjlighet för småbrukare att erhålla statsbidrag för utrensning av tuberkulos i sina besättningar. Med hänsyn härtill kan utskottet tillstyrka Kungl. Maj:ts förslag, att till de hushållningssällskap, som anordna klinisk tuberkuloskontroll, årligen ställas vissa belopp till förfogande att användas till uppmuntran för innehavare av mindre jordbruk att utrensa tuberkulosen i sina besättningar. I huvudsak har utskottet ej heller något att erinra mot föreslagna regler för bidragsverksamheten, vid vilken avses att lämna hushållningssällskapen största möjliga frihet. I ett hänseende anser sig utskottet likväl böra intaga en gentemot Kungl. Maj:t något avvikande ståndpunkt, nämligen beträffande det föreslagna villkoret för erhållande av statsbidrag, att bidragstagaren skulle vara skyldig att, där hushållningssällskapet så föreskriver, ansluta sin nötkreatursbesättning till kontrollförening (fullständig eller ofullständig kontroll eller kontroll genom provmjölkkningsring). Såsom framhållits i de likalydande motionerna I: 198 och II: 266 ävensom i remissyttranden avgivna av Sveriges lantbruksförbund, småbrukarnas riksförbund och veterinärhögskolans lärarkollegium, är det knappast lämpligt att sammankoppla tuberkulosbekämpandet med villkor för anslutning till kontrollförening. De skäl, som kunna avhålla en småbrukare från att ansluta sig till kontrollföreningsverksamheten, torde också i många fall vara svåra för vederbörande hushållningssällskap att bedöma. Ehuru kontrollföreningarna obestriddligen äro av stor betydelse för jordbruket, vill utskottet emellertid med hänsyn till angivna förhållanden för sin del icke förorda den av Kungl. Maj:t föreslagna sammankopplingen.

Utskottet.

VI. Förslag till åtgärder i syfte att förhindra handel med tuberkulösa nötkreatur m. m.

Ämbetsverken.

Beträffande ämbetsverkens förslag får utskottet hänvisa till redogörelsen i propositionen å sid. 47—55.

Departementschefen.

Som jag inledningsvis framhållit torde det vara påkallat att vidtaga särskilda åtgärder för att bevara de framsteg som redan vunnits i bekämpandet av nötkreaturstuberkulosen. De friska besättningarna måste skyddas från smitta utifrån. En av de allra vanligaste anledningarna till att sjukdomen införes i en frisk besättning är att ett smittfarligt djur införlivats med besättningen.

De regler, som nu gälla utanför de tuberkulosfria områdena rörande besättningar ställda under statlig kontroll med tuberkulin, torde icke på ett tillfredsställande sätt skapa garantier för att endast friska djur införlivas med de kontrollerade besättningarna. Att detta ur flera synpunkter icke kan anses tillfredsställande finner jag uppenbart. Det blir härvidlag icke endast den enskilde djurägaren som kan lida kännbara förluster. Även för staten kunna bristerna i gällande bestämmelser medföra ökade utgifter. Så snart tuberkulosen vinner ytterligare spridning, utvidgas automatiskt uppgifterna för det statliga bekämpandet. Redan nedlagda kostnader i kampen mot sjukdomen gå förlorade. Det torde alltså vara av stor betydelse för såväl de enskilda djurägarna som staten, att åtgärder i syfte att särskilt skydda de friska besättningarna från sjukdomen vidtagas. Även om sådana åtgärder, som jag redan framhållit, kunna medföra vissa inskränkningar i den enskildes handlingsfrihet, torde de dock böra genomföras, då de ha till syfte att skydda djurägarna själva för förluster.

Styrelsernas förslag i vad de avse åtgärder för att förhindra överlåtelse av tuberkulösa djur till friska besättningar ha i de flesta yttrandena blivit direkt tillstyrkta eller lämnade utan erinran. Även jag anser de bestämmelser styrelserna härutinnan föreslagit ägnade att i väsentliga delar på ett tillfredsställande sätt lösa ifrågasatt frågvarande spörsmål. I likhet med vad som uttalats i några yttranden finner jag dock att de ifrågasatta föreskrifterna i vissa hänseenden böra mildras. I motsatt fall torde, som länsstyrelsen i Östergötlands län framhållit, bestämmelserna komma att verka alltför betungande för vissa djurägare och fara kan föreligga att reglerna i avsevärd utsträckning ej komma att efterföljas.

Vad styrelserna till en början föreslagit rörande märkning av nötkreatur, som reagerat vid undersökning med tuberkulin, kan jag i stort sett biträda. Det förtjänar emellertid framhållas, att märkningen av reagerande djur ingalunda skall innebära att andra djur än sådana, som efter klinisk-bakteriologisk undersökning visat sig vara behäftade med tuberkulos i smittfarlig form,

skola nedslaktas. Ifrågavarande märkning har endast till syfte att för en köpare av djuren lämna upplysning om vad som iakttagits vid en undersökning, vilken i allmänhet verkställts på statens bekostnad. Som styrelserna framhållit torde märkningen icke komma att medföra någon olägenhet för den lojale djurägaren, vilken redan nu, oberoende av märkning, icke avyttrar ett honom vederligtvis tuberkulöst livdjur utan att lämna upplysning därom. I ett hänseende har jag dock ansett mig böra förorda en jämkning i styrelsens förslag. Därest vid tuberkulinundersökning av en nötkreatursbesättning minst 75 procent av djuren över två års ålder visat reaktion, avser förslaget att samtliga djur över nämnda ålder i besättningen skola märkas. Enligt mitt förmenande bör det lämnas möjlighet för medicinalstyrelsen att meddela undantag från denna regel.

Hur den föreslagna märkningen närmare skall utföras, torde böra bestämmas av medicinalstyrelsen. I detta sammanhang anser jag mig dock böra särskilt framhålla vikten av att medicinalstyrelsen vid tillämpningen av märkningsregeln tillser att endast djur som visat reaktion på grund av infektion med bovina tuberkelbakterier bliva åsatta märken.

För närvarande saknas bestämmelser om vad som skall förstås med en tuberkulosfri besättning och ett tuberkulosfritt djur. Säkerligen har redan frånvaron av sådana regler medfört betydande olägenheter vid handeln med livdjur. I likhet med styrelserna finner jag därför, att erforderliga föreskrifter nu böra meddelas.

Jag anser mig i huvudsak kunna biträda styrelsernas förslag att det skall vara förenat med straffpåföljd att överlåta ett nötkreatur under beteckningen tuberkulosfritt eller under annan beteckning, som giver sken av att djuret är fritt från nämnda sjukdom, med mindre djuret härrör från besättning eller del därav, som enligt av medicinalstyrelsen utfärdade bestämmelser är att anse såsom tuberkulosfri, och på sätt styrelsen föreskriver undersökts med tuberkulin och därvid icke visat reaktion. Likaledes är jag ense med styrelserna därom att ett djur, som överlåtes under berörda beteckning, icke må sammanföras med tuberkulösa nötkreatur eller uppställas i stall eller fraktas med fordon, som icke dessförinnan smittrenats. I anslutning till vad som påpekats av avelsföreningen för svensk röd och vit boskap bör en kalv som härrör från en tuberkulosfri besättning i vissa fall få överlåtas under beteckningen tuberkulosfri även om djuret icke undersökts med tuberkulin. Vid överlåtelse av ungdjur under ett års ålder från en besättning, där vid de två senaste tuberkulinundersökningarna något tuberkulöst djur icke påträffats, synes sålunda ej behöva krävas att dessa undersökts med tuberkulin. Ifrågavarande bestämmelse torde böra givas det innehåll, att det får ligga i medicinalstyrelsens hand att avgöra när även tuberkulinundersökning av salufört djur måste krävas.

Mera tveksam är frågan om kontroll å efterlevnaden av den av mig nu förordade regeln. Mest effektivt torde härvidlag, som styrelserna också framhållit, vara, att varje djur som skall överlåtas undersökes med tuberkulin omedelbart dessförinnan samt vid själva överlåtelsen åtföljes av intyg om

tuberkulosfrihet. En sådan regel är emellertid betungande för djurägarna. Styrelserna ha också funnit att den i varje fall icke borde tillämpas vid underhandsförsäljningar djurägare emellan. Att härutinnan avstå från varje slag av kontroll synes å andra sidan ej tillfredsställande. Jag har redan tidigare vid flera tillfällen framhållit, att livdjursförmedlingen borde övertagas av djurägarnas egna organisationer och då närmast av slakteriföreningarna. En sådan utveckling skulle uppenbarligen medföra förmåner för djurägarna i skilda hänseenden. På flera håll i landet finnas också numera sådana förmedlingar anordnade antingen av hushållningssällskapen eller av slakteriföreningarna. Vid dessa förmedlingar torde, som styrelserna framhållit, kunna förutsättas, att organisationerna själva kontrollera djurens egenskaper i ifrågavarande hänseende. Som uppgifter om verkställda tuberkulinundersökningar finnas tillgängliga hos hushållningssällskapens tuberkulosavdelningar, låter sig denna kontroll i praktiken lätt genomföra. Även vid rena underhandsförsäljningar två jordbrukare emellan skulle köparen kunna förvissa sig om utbudna djurs beskaffenhet i tuberkulohänseende genom förfrågan hos hushållningssällskapet. Med hänsyn härtill synas betänkligheter ej böra möta att nötkreatur få överlätas under beteckningen tuberkulosfritt utan att vara åtföljt av veterinärintyg, därest hushållningssällskapet godkänner överlåtelsen. Sällskapen skulle härvidlag icke blott kunna godkänna överlåtelser under hand mellan jordbrukare utan även, där så anses lämpligt, kunna auktorisera viss livdjursförmedling inom sitt område. I sistnämnda fall torde böra förutsättas, att förmedlingen vid varje tillfälle kontrollerar lämnade uppgifter om djurens beskaffenhet i tuberkulohänseende. Ett godkännande av hushållningssällskapet synes lämpligen, där så anses betryggande, kunna avse även auktioner anordnade av jordbruksorganisation. Vid alla andra än av hushållningssällskapen godkända överlåtelser böra nötkreatur som betecknas tuberkulosfria vara åtföljda av veterinärintyg härom. I likhet med vad som föreslagits i ett par yttranden synes emellertid icke behöva krävas, att djuren undersökas i samband med varje överlåtelse. Har vederbörlig kontrollundersökning ägt rum inom betryggande tid dessförinnan, bör detta vara tillräckligt och intyget i sådant fall kunna inskränkas till vederbörligen bestyrkt utdrag ur senaste lista rörande verkställda tuberkulinundersökningar.

I fråga om utfärdade tuberkulosfrihetsintyg ha styrelserna angivit att dessa så till vida missbrukats att, då djurens identitet ej angåves på ett betryggande sätt i intygen, ett och samma intyg ej sällan kommit till användning för flera djur. Styrelsernas förslag att undgå sådant missbruk av intygen — nämligen att djuret vid utfärdande av intyg om tuberkulosfrihet skulle vara försett med identitetsmärke som särskilt anmärkes i intyget — anser jag mig kunna tillstyrka.

Styrelsernas förslag, att djur som är eller misstänkes vara behäftat med tuberkulos i smittfarlig form ej må överlätas annat än för omedelbar nedslaktning, har icke föranlett någon erinran i de avgivna yttrandena. Jag bidrager förslaget även i denna del.

I syfte att även utanför de tuberkulosfria områdena i tuberkulosbekämpandet utnyttja de iakttagelser, som göras vid köttbesiktningen, finner jag i likhet med styrelserna lämpligt att besiktningsveterinärerna åläggas anmälningsskyldighet om påträffad tuberkulos hos nötkreatur.

En reglering av livdjurshandeln skulle utan tvekan utgöra ett synnerligen betydelsefullt led i strävandena att bekämpa de smittsamma husdjurssjukdomarna. I anledning av väckta motioner och på jordbruksutskottets tillstyrkan hemställde också 1935 års riksdag (skrivelse nr 199), att Kungl. Maj:t ville föranstalta om skyndsamt utredning rörande handeln med husdjur för hindrandet av smittsamma sjukdomars spridande. En sådan mera allmän utredning har visserligen företagits men därav föranledda förslag ha icke blivit förelagda riksdagen. Att genomföra en reglering av handeln med livdjur är otvivelaktigt förenat med stora vanskligheter. På samma gång bestämmelser med detta syfte måste göras effektiva, få de ej alltför starkt betunga de enskilda djurägarna eller förlama kreaturshandeln.

Det av Kungl. Maj:t i detta sammanhang framlagda förslaget till åtgärder i syfte att förhindra handel med tuberkulösa nötkreatur innebär visserligen icke någon slutgiltig lösning av livdjurshandeln med hänsyn till de smittsamma husdjurssjukdomarna. Men då föreslagna regler avse att förhindra spridning genom handeln av en utav de ödesdigraste farsoterna beträffande nötkreaturen, torde de komma att erhålla stor betydelse. Bestämmelserna böra jämväl framdeles i tillämpliga delar kunna tjäna som förebild i fråga om regler för andra sjukdomar såsom smittsam kastning och smittsam juverinflammation. Själva utformningen av förslaget har ej föranlett någon erinran från utskottets sida. Reglerna torde nämligen vara så utformade, att de icke mer än nödvändigt komma att betunga djurägarna och livdjurshandeln.

Förslaget innebär att det skall vara förenat med straffpåföljd att överlåta ett nötkreatur under beteckningen tuberkulosfritt eller under annan beteckning, som giver sken av att djuret är fritt från nämnda sjukdom, med mindre djuret härrör från besättning eller del därav, som enligt av medicinalstyrelsen utfärdade bestämmelser är att anse såsom tuberkulosfri, och på sätt styrelsen föreskriver undersökts med tuberkulin och därvid icke visat reaktion. Vid överlåtelsen skall antingen djur som här avses vara åtföljt av ett utav veterinär utfärdat intyg angående djurets beskaffenhet med hänsyn till tuberkulos eller själva överlåtelsen vara godkänd av hushållningssällskap. Givet är att villkoret med veterinärintyg blir betungande i synnerhet vid underhandsförsäljningar djurägare emellan. Ett inlämtande av sällskapets medgivande till en överlåtelse innebär däremot knappast något mera avskräckande besvär. Då hushållningssällskapen i allmänhet ha tillgång till uppgifter om verkställda tuberkulinundersökningar genom sina tuberkulosavdelningar, låter sig hushållningssällskapens kontroll beträffande ifrågavarande överlåtelse i praktiken lätt genomföra. Som departementschefen framhallit böra sällskapen icke blott kunna godkänna överlåtelse under hand mellan jordbrukare utan även, där så anses lämpligt, kunna auktorisera viss livdjursförmedling inom sitt

Utskottet.

område. Vid en sådan förmedling skola lämnade uppgifter om djurens beskaffenhet i tuberkuloshänseende givetvis vid varje tillfälle vederbörligen kontrolleras. Genom denna anordning torde även den utveckling, som redan nu kan skönjas, att livdjursförmedlingen övertages av djurägarnas egna organisationer, komma att främjas.

Kungl. Maj:ts förslag rörande märkning av nötkreatur, som reagerat vid undersökning med tuberkulin, tillstyrkes av utskottet. Likaså ansluter sig utskottet till de framlagda förslagen, att nötkreatur som är eller misstänkes vara behäftat med tuberkulos i smittfarlig form ej må överlåtas annat än för omedelbar nedslaktning, samt att besiktningsveterinärerna skola vara skyldiga att verkställa anmälan om vid slakt påträffad tuberkulos hos nötkreatur.

VII. Förslag rörande pristillägg för mjölk härrörande från besättningar ställda under statlig tuberkuloskontroll.

Ämbetsverken.

Redogörelse för ämbetsverkens förslag återfinnes i propositionen å sid. 61—63.

Departementschefen.

Förekomsten av pristillägg för mjölk, som härrör från besättningar ställda under kontroll i tuberkuloshänseende, har visat sig ha en synnerligen stor betydelse för tuberkulosbekämpandet. En höjning av dessa pristillägg skulle därför säkerligen ytterligare komma att stimulera till ökad anslutning till bekämpandet. Som i flera yttranden framhållits är det emellertid i nuvarande försörjningsläge icke lämpligt att vidtaga sådana anordningar som kunna påverka djurägarna att i ej önskvärd omfattning slå ut icke smittfarliga goda produktionsdjur. Viss varsamhet måste alltså härvidlag enligt mitt förmenande iakttagas.

I flera yttranden har förordats sådan omläggning av reglerna för pristilläggen att dessa hädanefter utginge från de prisutjämningsbidrag som lämnas för produktmjölk. Som styrelserna särskilt framhållit skulle systemet efter en sådan omläggning komma att fungera mera rättvist än det gör för närvarande. Jag vill emellertid erinra att denna fråga underställdes 1940 års lagtima riksdag (prop. nr 276). Riksdagen lämnade därvid utan erinran mitt uttalande att det under nuvarande läge vore mindre lämpligt att vidtaga åtgärder som minskade storleken av de ordinarie prisutjämningsbidragen. Då någon förändring i läget i förevarande hänseende icke inträtt, anser jag att det nu tillämpligt systemet för pristilläggen tills vidare alltjämt bör bibehållas. Frågan om pristilläggen synes i annat läge böra upptagas till förnyat övervägande, därvid olika framkomna förslag torde böra närmare prövas.

Emellertid synes en sådan ändring av pristilläggen i den form de nu utgå

böra genomföras, att skillnaden mellan pristillägget för mjölk härrörande från besättningar anslutna till den kliniska tuberkuloskontrollen och tillägget för mjölk från besättningar anslutna till tuberkulinkontrollen blir större än för närvarande. Härigenom torde deltagarna i det kliniska bekämpandet stimuleras att vidtaga åtgärder för att snabbare överföra besättningarna till tuberkulosfrihet. Då som jag framhållit varsamhet härvidlag måste iakttagas, anser jag mig emellertid icke i nuvarande läge böra förordna en fullt så kraftig ökning av pristilläggen som styrelserna avsett. Enligt mitt förmenande torde försiktigheten bjuda att nu endast öka pristillägget för mjölk från tuberkulosfria besättningar. Ökningen synes böra begränsas till 0.2 öre. Ifrågavarande tillägg skulle alltså hädanefter utgå med 0.2 öre respektive 0.6 öre för kilogram mjölk.

Att såsom i några yttranden föreslagits endast medgiva pristillägg för mjölk från sådana till den kliniska tuberkuloskontrollen anslutna besättningar, där isolerad ungdjursuppfödning anordnats, kan jag icke förordna. Med de av mig förut tillstyrkta reglerna rörande det kliniska bekämpandet torde sådan isolerad ungdjursuppfödning oberoende av särskild uppmunt- ran i form av pristillägg framdeles komma att anordnas i alla de fall där detta är genomförbart.

Utskottet vill icke förneka att, såsom framhållits i motionen I: 197, nuvarande system beträffande pristillägg för mjölk, härrörande från besättningar ställda under kontroll i tuberkuloshänseende, knappast fungerar på ett fullt tillfredsställande sätt. Olika förslag till omläggning av detta system ha också framkommit. Att under nuvarande läge genomföra en sådan omläggning, som väsentligen skulle öka statsutgifterna, är utskottet emellertid för sin del icke berett att tillstyrka. Vanskligt torde också för närvarande vara att låta pristilläggen utgå från prisutjämningsbidragen, då en sådan anordning skulle minska de ordinarie prisutjämningsbidragen. I likhet med departementschefen anser utskottet därför, att frågan om pristilläggen i annat läge bör upptagas till förnyat övervägande, och förutsätter utskottet, att erforderliga åtgärder i sådant syfte snarast möjligt komma att vidtagas.

Utskottet.

Även om viss erinran kan riktas mot själva systemet för pristilläggen, måste å andra sidan framhållas, att en väsentlig del av de vunna framstegen i fråga om tuberkulosbekämpandet kan tillskrivas dessa pristillägg. För närvarande utgå pristilläggen med minst 0.2 öre för kilogram mjölk, som härrör från besättningar anslutna till den kliniska tuberkuloskontrollen, och med minst 0.4 öre för kilogram mjölk, härrörande från besättningar ställda under statlig kontroll med tuberkulin. I likhet med vad departementschefen förordnat synes sistnämnda tillägg böra höjas med 0.2 öre till 0.6 öre för kilogram mjölk. Genom detta förslag avses huvudsakligen att stimulera deltagarna i det ur statens synpunkt dyrbara kliniska bekämpandet att vidtaga åtgärder för att snabbare överföra besättningarna till tuberkulosfrihet.

VIII. Förslag rörande hushållningssällskapens veterinär- bakteriologiska laboratorier.

Ämbetsverken.

Beträffande ämbetsverkens förslag hänvisar utskottet till redogörelse i propositionen å sid. 66—76.

Departementschefen.

Som av den föregående framställningen närmare framgår finnas vid tretton av de hushållningssällskap, vilka för närvarande anordna kliniskt bekämpande av tuberkulos hos nötkreatur, särskilda veterinärbakteriologiska laboratorier inrättade. Dessa laboratorier ha närmast tillkommit för att verkställa av tuberkulosbekämpandet betingade bakteriologiska undersökningar. Vissa av dem ha i växlande omfattning kommit att syssla även med andra uppgifter. Detta gäller särskilt laboratoriet i Malmö, som i detta avseende intager en särställning.

Den verkställda utredningen torde ha givit vid handen att laboratoriernas uppgifter i anslutning till den kliniska tuberkuloskontrollen på vissa håll redan nu börjat avtaga. Vid sådant förhållande har frågan om laboratoriernas framtida öde blivit i viss mån aktuell redan nu. Enligt styrelsernas uppfattning skulle viktiga nya arbetsuppgifter emellertid förefinnas för laboratorierna. I vilken omfattning dessa uppgifter skulle vara tillräckliga för bibehållandet av samtliga laboratorier, ha styrelserna icke ansett sig nu kunna bedöma. Då det härvidlag är fråga om helt nya uppgifter, torde det också ligga i sakens natur att det svårigen låter sig göra att för närvarande ens tillnärmelsevis beräkna omfattningen av dessa uppgifter. Många delvis okända faktorer spela också in. Av särskild betydelse äro djurägarnas intresse för uppgifterna och det stöd staten framdeles kan anse sig böra lämna å olika områden. Den verkställda utredningen torde ej heller göra anspråk på att slutgiltigt reglera spörsmålet om de veterinärbakteriologiska laboratorierna och deras ställning. Styrelserna ha särskilt framhållit att det torde bliva nödvändigt att avvakta viss tids erfarenhet av laboratoriernas vidgade verksamhet, innan slutlig ställning tages till frågan. Med hänsyn härtill kan jag ej nu tillstyrka den av länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län förordade ytterligare utredningen i ämnet.

I huvudsak kan jag ansluta mig till vad styrelserna anfört rörande laboratorierna. I ett hänseende anser jag mig dock böra intaga en gentemot styrelserna avvikande ståndpunkt, nämligen i fråga om den av styrelserna förordade begränsningen av arbetsuppgifterna för laboratorierna. Sålunda anser jag förslaget, att statens veterinärbakteriologiska anstalt ensam skall handhava den allmänt veterinärmedicinska diagnostiska verksamheten, icke lämpligt. Framför allt synes det mig uppenbart, att laboratoriet i Malmö bör i full utsträckning få fortsätta den i skilda hänseenden betydelsefulla verksamhet

som sedan lång tid bedrivits därstädes. Jämväl beträffande de övriga laboratorierna torde skäl tala för att låta dem handhava även andra uppgifter än som styrelserna avsett. En förutsättning härför är emellertid att den veterinära personalen kan anses ha förvärvat erforderlig kompetens för en sådan vidgad verksamhet. Vid bedömande av laboratoriepersonalens kompetens synes emellertid, åtminstone för den närmaste framtiden, hänsyn icke böra tagas endast till de rent vetenskapliga meriterna utan även till den praktiska erfarenhet och skicklighet vederbörande må ha förvärvat under tidigare verksamhet. I detta sammanhang vill jag understryka styrelsernas uttalande att det är av vikt att laboratorieföreståndarna vunnit god erfarenhet av det egentliga sjukdomsbekämpandet så att nödvändig kontakt och samarbete med djurägarna kan upprätthållas.

Som styrelserna framhållit torde de viktigaste nya uppgifterna för laboratorierna avse bakteriologisk mjölkkontroll, köttkontroll och vattenkontroll samt vissa undersökningar i samband med bekämpandet av smittsam kastning och juverinflammationer hos nötkreatur. I likhet med vad som framhållits i flera yttranden anser jag det vara önskvärt, att laboratorierna snarast få övertaga en del av de laboratorieundersökningar som äro erforderliga vid kastningsbekämpandet. En förutsättning för att detta viktiga bekämpande skall få större omfattning torde nämligen vara, att det i viss utsträckning decentraliseras och i så fall knytes till hushållningssällskapen. Utöver nu berörda uppgifter torde även ifrågakomma undersökningar berörande hästavelns område. Jag anser mig slutligen böra erinra om de förslag till vidgade uppgifter beträffande den bakteriologiska vattenkontrollen som innefattas i den till årets riksdag framlagda propositionen nr 50.

Vid den utvidgning av laboratoriernas verksamhet som torde böra komma att äga rum synes en omläggning av grunderna för statens bidrag till den kliniska tuberkuloskontrollen erforderlig. Av skäl som styrelserna anfört är det ej längre lämpligt att staten lämnar bidrag liksom nu för halva den verkliga kostnaden för verksamheten. Det torde i stället böra utgå ett enhetligt bidragsbelopp för varje till kontrollen anslutet djur. Med hänsyn till sällskapens räkenskapsföring torde omläggningen icke kunna genomföras tidigare än att den första gången kommer att påverka utgifterna för budgetåret 1942/43. Vid sådant förhållande torde ett ställningstagande till styrelsernas förslag rörande direkta bidrag jämväl till laboratorierna böra uppskjutas till statbehandlingen vid nästa års riksdag.

I samband med bekämpandet av nötkreaturstuberkulosen enligt den Oster-tagska metoden ha vid 13 hushållningssällskap inrättats särskilda veterinär-bakteriologiska laboratorier. De flesta av dessa laboratorier syssla huvudsakligen endast med undersökningar sammanhängande med tuberkulosbekämpandet. Med hänsyn till husdjursskötseln skulle det givetvis vara av stor betydelse om laboratorierna mera allmänt kunde upptaga även andra uppgifter. En omläggning av verksamheten torde vid några laboratorier vara påkallad även därav att arbetet med tuberkulosbekämpandet är i avtagande eller

Utskottet.

inom snar framtid kommer att avtaga. Huruvida samtliga nu arbetande laboratorier framdeles, sedan det kliniska tuberkulosbekämpandet mera allmänt upphört, komma att erfordras, torde, såsom departementschefen framhållit, emellertid nu svårligen kunna bedömas.

Vad departementschefen föreslagit i fråga om laboratorierna kan utskottet biträda. De viktigaste nya uppgifterna för laboratorierna skulle sålunda avse bakteriologisk mjölkkontroll, köttkontroll och vattenkontroll samt vissa undersökningar i samband med bekämpande av smittsam kastning och juverinflammationer hos nötkreatur. Vid sidan härav böra laboratorierna, i den omfattning detta utan olägenhet kan ske, få handhava undersökningar rörande hästavelns område och jämväl andra undersökningar. Särskilt anser sig utskottet böra understryka departementschefens uttalande att en förutsättning för att bekämpandet av den smittsamma kastningen skall få större omfattning är, att det i viss utsträckning decentraliseras och i så fall knytes till hushållningssällskapen.

IX. Förslag rörande tuberkulosfria och skyddade områden.

Ämbetsverken.

I fråga om ämbetsverkens förslag får utskottet hänvisa till redogörelse i propositionen å sid. 82—83.

Departementschefen.

Nuvarande regler rörande tuberkulosfria och skyddade områden torde i huvudsak alltjämt böra gälla i oförändrat skick. Med hänsyn till vissa av de av mig tillstyrkta nya bestämmelserna ha emellertid några mindre jämkningar, huvudsakligen av redaktionell natur, vidtagits i förstnämnda regler. Jag har alltså icke, som i några yttranden föreslagits, ansett mig böra härutinnan föreslå ändringar av principiell natur. Något behov av särskilda föreskrifter rörande försäljning och förflyttning av nötkreatur inom skyddade områden föreligger enligt mitt förmenande icke, därest de av mig tillstyrkta bestämmelserna i sådant avseende beträffande de icke tuberkulosfria områdena och alltså jämväl för de skyddade genomföras. Skäl torde visserligen, som förvaltningsutskottet i Kalmar läns norra hushållningssällskaps område anfört, tala för att föreskriva införselbud för andra än tuberkulosfria svin till skyddade och tuberkulosfria områden. Emellertid torde det med hänsyn till bland annat frågans outhärdade läge icke vara lämpligt att nu genomföra en regel i sådant syfte. Jag förutsätter dock att medicinalstyrelsen har sin uppmärksamhet riktad på detta spörsmål och, när så anses erforderligt, påkallar vidtagandet av lämpliga åtgärder.

Spörsmålet om ifrågasatt utsträckning av de skyddade områdena torde jag få underställa Kungl. Maj:ts prövning sedan riksdagen behandlat förvarande förslag.

Vad departementschefen anfört i fråga om tuberkulosfria och skyddade områden har icke föranlett något uttalande från utskottets sida. *Utskottet.*

X. Förslag rörande bekämpandet av tuberkulos hos vissa andra djur än nötkreatur.

Ämbetsverken.

Redogörelse för ämbetsverkens förslag återfinnes i propositionen å sid. 85.

Departementschefen.

Som styrelserna anfört har varje åtgärd till utrotande av tuberkulosen hos andra husdjur än nötkreatur betydelse jämväl för dessa. Styrelsernas förslag, att medicinalstyrelsen skall äga befogenhet att, då skäl därtill föranleda, tillhandahålla tuberkulin, erforderligt för undersökning av svinbesättning, utan ersättning, anser jag mig därför kunna biträda. Kostnaderna här för torde bli obetydliga.

Det av veterinärhögskolans lärarkollegium framförda förslaget att inom tuberkulosfritt område föreskriva anmälningsskyldighet för veterinär beträffande påträffad tuberkulos hos svin torde sakna betydelse, om icke samtidigt infördes bestämmelser om ett ordnat bekämpande av sjukdomen jämväl hos dessa djur. Då jag åtminstone icke för närvarande anser mig böra föreslå åtgärder i sådant syfte, finner jag mig ej böra förorda lärarkollegiets förslag.

Utskottet tillstyrker det framlagda förslaget, att medicinalstyrelsen skall äga befogenhet att, då skäl därtill föranleda, tillhandahålla tuberkulin, erforderligt för undersökning av svinbesättning, utan ersättning. *Utskottet.*

Det må erinras, att styrelserna i samband med förevarande utredning på hemställan av Malmöhus läns svinavelsförening föreslagit, att medicinalstyrelsen skulle meddelas befogenhet att utfärda närmare regler rörande de villkor som borde vara uppfyllda för att svin skulle få betecknas såsom tuberkulosfritt. Enligt utskottets uppfattning bör medicinalstyrelsen erhålla sådan befogenhet.

XI. Statsanslag.

Ämbetsverken.

Styrelserna ha i silt betänkande föreslagit, att förslagsanslaget till Förekommande och hämmande av smittsamma husdjursjukdomar: Åtgärder mot tuberkulos hos nötkreatur för budgetåret 1941/42 skulle upptagas med ett belopp av 1,800,000 kronor. Anslagsbehovet skulle enligt styrelsernas beräkningar fördela sig sålunda.

I. Den kliniska tuberkuloskontrollen (cirka 225,000 djur):			
1. Statsbidrag till hushållningssällskapen	kronor	500,000	
2. Ersättningar för nedslaktade nötkreatur	»	350,000	kronor 850,000
II. Tuberkulinkontrollen (cirka 900,000 djur):			
1. Kontrollundersökningar inom skyddade områden	kronor	100,000	
2. Kontrollundersökningar inom övriga områden	»	400,000	
3. Undersökningar av nyanslutna besättningar	»	75,000	» 575,000
III. Åtgärder inom tuberkulosfria områden (cirka 600,000 djur):			
1. Kontrollundersökningar	kronor	65,000	
2. Ersättning för nedslaktade djur	»	40,000	» 105,000
IV. Utrensning av tuberkulos inom mindre besättningar	»		200,000
V. Bekämpande av juver- och könstuberkulos	»		40,000
		Summa kronor 1,770,000.	

I fråga om ämbetsverkens förslag i övrigt hänvisar utskottet till redogörelsen i propositionen å sid. 87—88.

Departementschefen.

Styrelsernas förslag till ändrade grunder för ersättning av djur, som nedslaktats på grund av juver- eller könstuberkulos eller vid den kliniska kontrollen påvisad tuberkulos i smittfarlig form, kan jag så tillvida tillstyrka, att ersättningarna hädanefter böra utgå med fasta belopp och alltså icke efter djurens slaktvikt. Härjämte ha styrelserna föreslagit en viss minskning i ersättningarna.

Beträffande ersättning för djur, som utslås på grund av juver- eller könstuberkulos, synes en viss reducering motiverad. Emellertid kan jag därvidlag icke tillstyrka en så avsevärd minskning som styrelserna föreslagit eller från i genomsnitt 80 till 40 kronor. Enligt min uppfattning bör ersättning för nedslaktat djur utgå med 50 kronor eller, om det helt kasseras vid besiktningen, med 20 kronor.

Att i nuvarande läge minska ersättningarna för djur, som nedslaktas vid den kliniska tuberkuloskontrollen, torde i viss mån kunna äventyra anslutningen till kontrollen. Den av styrelserna förordade reduktionen från i genomsnitt 45 till 40 kronor har särskilt motiverats med en höjning av pristillägget å mjölk från kliniskt anslutna besättningar. Då jag för närvarande ej anser mig böra tillstyrka en sådan höjning, kan jag ej biträda förslaget om

nedsatt slaktersättning. Denna ersättning synes mig skäligen böra utgå med samma belopp som för djur med juver- och könstuberkulos. I motsats till styrelserna finner jag ej tillräckliga skäl föreligga att bestämma särskild högre slaktersättning där isolerad ungdjursuppfödning anordnats. Då åtgärder i sådant avseende enligt de föreslagna reglerna måste företagas när förut-sättningar därför finnas, synes någon skillnad i slaktersättningarna vid den kliniska tuberkuloskontrollen i olika fall icke längre befogad.

I likhet med vad styrelserna föreslagit anser jag att för nästa budgetår medel böra ställas till vissa hushållningssällskaps förfogande att användas för utrensning av tuberkulos i mindre nötkreatursbesättningar. Även jag vill förorda att Kungl. Maj:t för detta ändamål bemyndigas att av ifrågavarande anslag disponera ett belopp av 200,000 kronor. Det torde sedermera, därest riksdagen icke har något att erinra mot förslaget, få ankomma på Kungl. Maj:t att meddela beslut om medlens fördelning mellan olika hushållnings-sällskap.

Som jag förut framhållit torde den föreslagna ändringen i grunderna för bidrag till hushållningssällskap för anordnande av klinisk tuberkuloskontroll icke inverka på anslaget för nästa budgetår.

Styrelsernas anslagsberäkningar föranleda i stort sett icke någon erinran från min sida. De av mig förordade ändringarna i grunderna för slaktersätt-ningarna, vilka innebära delvis ökade, delvis minskade anslagsbehov, torde knappast inverka på anslagets slutsumma. Med hänsyn bland annat till den omfattande utslagning av tuberkulösa nötkreatur, som ägt rum under inne-varande budgetår delvis på grund av statens direkta stöd, torde med sannolikhet kunna förväntas, att nyanslutningen till bekämpandet under nästa budgetår kommer att äga rum i mindre omfattning än under de senaste åren. Utgifterna torde därför kunna hållas inom den förut angivna anslagssumman 1,700,000 kronor.

Kungl. Maj:ts förslag rörande ändrade grunder för ersättning av nötkrea-tur, som nedslaktas på grund av juver- eller könsturberkulos eller vid den kliniska kontrollen vid andra och därpå följande undersökningar efter an-slutningen påvisad tuberkulos i smittfarlig form, tillstyrkes av utskottet. Så-dana ersättningar böra alltså utgå med fasta belopp och icke såsom nu efter djurens slaktvikt samt för varje nedslaktat djur utgöra 50 kronor eller, om det helt kasseras vid besiktning, 20 kronor.

Styrelserna ha i förevarande utredning föreslagit en sådan omläggning beträffande grunderna för statsbidrag till hushållningssällskap för anord-nande av klinisk tuberkuloskontroll, att bidraget skulle utgå med visst årligt belopp för varje till kontrollen anslutet djur och sålunda icke såsom för när-varande med hälften av kostnaden för verksamheten. Omläggningen, som nära sammanhänger jämväl med den föreslagna omändringen av verksam-heten vid sällskapens veterinärbakteriologiska laboratorier, skulle emellertid först kunna påverka anslagsauvisningen för budgetåret 1942/43. I motionen I: 197 ha jämväl dessa spörsmål berörts. Där har sålunda särskilt framhål-

Utskottet.

lits, att de föreslagna grunderna för statsbidrag icke skulle ställa sig fullt rättvisa i synnerhet för sådana sällskap som ha många små och glest liggande kreatursbesättningar. Det hushållningssällskapen enligt Kungl. Maj:ts förslag ålagda bestyret att föra register över tuberkulinundersökningar inom området samt över besättningar ställda under statlig kontroll med tuberkulin skulle medföra vissa kostnader för sällskapen. Vad sålunda anförts i motionen synes enligt utskottets uppfattning böra tagas under övervägande i samband med statbehandlingen vid nästa års riksdag.

Utskottet tillstyrker, att Kungl. Maj:t bemyndigas att av ifrågavarande anslag för nästa budgetår disponera ett belopp av 200,000 kronor för utrensning av tuberkulos inom mindre nötkreatursbesättningar i enlighet med av utskottet här ovan förordade grunder.

Kungl. Maj:ts anslagsäskande har icke föranlett någon utskottets erinran.

XII. Utskottets hemställan.

Under åberopande av vad utskottet sålunda i skilda hänseenden anført får utskottet hemställa,

- A) att riksdagen må i anledning av förevarande proposition
1) med förklaring, att riksdagen funnit viss ändring böra vidtagas i Kungl. Maj:ts förslag till förordning angående bekämpande av tuberkulos hos nötkreatur, för sin del antaga följande förslag till

(Kungl. Maj:ts förslag.)

(Utskottets förslag.)

F ö r o r d n i n g angående bekämpande av tuberkulos hos nötkreatur.

Häri genom förordnas som följer:

1 kap. Inledande bestämmelser.

1 §.

Förekommer sjukdomen tuberkulos hos nötkreatur icke inom visst län eller del därav eller har den där allenast synnerligen ringa utbredning, må Kungl. Maj:t på gemensam framställning av medicinalstyrelsen och lantbruksstyrelsen samt efter hörande av vederbörande hushållningssällskap förordna, att inom sådant område (*tuberkulosfritt område*) bestämmelserna i epizootilagen ävensom de i 2 kap. denna förordning givna stadgandena skola äga tillämpning med avseende å sjukdomen.

Till underlättande av sjukdomens utrotande inom område, där stora möjligheter därtill förefinnas (*skyddat område*), må Kungl. Maj:t beträffande

*(Kungl. Maj:ts förslag.)**(Utskottets förslag.)*

införseln av nötkreatur till området föreskriva, att de i 3 kap. här nedan intagna bestämmelserna skola äga tillämpning.

Beträffande sjukdomens bekämpande inom område, som icke hänförts till tuberkulosfritt område, skola gälla de i 4 kap. denna förordning meddelade bestämmelserna. I fråga om frivilligt bekämpande av sjukdomen inom sistnämnda områden gäller därjämte vad därom särskilt är stadgat.

2 kap. Åtgärder till bekämpande av tuberkulos hos nötkreatur inom tuberkulosfritt område.

2 §.

Om undersökning med tuberkulin av nötkreatur i tuberkulosfritt område förordnar medicinalstyrelsen. Sådan undersökning må ej verkställas utan medicinalstyrelsens medgivande.

Det ankommer på länsveterinär i tuberkulosfritt område att, efter hörande av vederbörande veterinärer, årligen till medicinalstyrelsen ingiva förslag i fråga om undersökningar med tuberkulin, som böra verkställas under nästkommande budgetår.

3 §.

Finner veterinär vid obduktion, köttbesiktning eller eljest under verksamhet i tuberkulosfritt område tuberkulos förekomma hos nötkreatur, vilket härrör från besättning inom sådant område och icke jämlikt 6 § är försett med slaktmärke, åligger det honom dels att härom, med angivande av djurägare, gård, socken och län, ofördröjligen underrätta medicinalstyrelsen dels ock att samtidigt meddela ägaren av den kreatursbesättning, varifrån djuret härstammar, förbud att, intill dess besättningen undersökts med tuberkulin, utsläppa kreaturen å gemensamhetsbete eller förflytta dem till ladugård, där andra djur än sådana som äro avsedda för slakt finnas uppställda.

Finner veterinär vid klinisk undersökning skäl misstänka, att tuberkulos förekommer hos nötkreatur som i första stycket sägs, åligger det honom att ofördröjligen till statens veterinärbakteriologiska anstalt eller veterinärbakteriologiskt laboratorium, som medicinalstyrelsen godkänner, översända erforderligt material för vederbörlig undersökning på statens bekostnad. Har sådan undersökning givit vid handen, att djuret är behäftat med tuberkulos, har anstalten eller laboratoriet att härom ofördröjligen underrätta såväl medicinalstyrelsen som veterinären, vilken i så fall skall meddela förbud som i första stycket sägs. Där veterinär i annat fall än som avses i första punkten i detta stycke finner skäl misstänka att tuberkulos förekommer hos nötkreatur, skall han därom underrätta medicinalstyrelsen.

Sedan i enlighet med föreskrifter i denna paragraf underrättelse att tuberkulos förekommer hos nötkreatur inkommit till medicinalstyrelsen, har sty-

(Kungl. Maj:ts förslag.)

(Utskottets förslag.)

relsen att förordna veterinär att verkställa undersökning med tuberkulin av den nötkreatursbesättning, varifrån det tuberkulösa djuret härstammar.

Det åligger veterinär att utan dröjsmål och senast inom femton dagar efter det undersökning med tuberkulin avslutats till länsveterinären avlämna berättelse rörande resultatet av undersökningen jämte förslag till åtgärder, utöver vad som angivits i 5 §, för utrotande av sjukdomen inom de besättningar, som må anses påkallat. Länsveterinären har att omedelbart med eget yttrande översända berättelsen till medicinalstyrelsen.

4 §.

Envar, som inom tuberkulosfritt område innehar nötkreatursbesättning och misstänker att tuberkulos förekommer hos besättningen, skall göra anmälan om förhållandet hos veterinär. Har vid slakt av nötkreatur i kött eller organ av sådant djur påträffats sjukliga förändringar, som kunna misstänkas vara av tuberkulös natur, skall prov härå för veterinären företes.

Den, som driver handel med nötkreatur eller mottager nötkreatur för nedslaktning, vare ock skyldig att, därest skäl föreligger att misstänka, att hos nötkreatur, som han omhänderhar eller nedslaktat, förekommer tuberkulos, om förhållandet göra anmälan hos veterinär med uppgift tillika å den kreatursbesättning varifrån djuret härstammar.

5 §.

Nötkreatur, som reagerar vid undersökning med tuberkulin eller eljest efter undersökning funnits behäftat med tuberkulos, skall nedslaktas inom femton dagar efter det djurägaren erhållit kännedom om undersökningens resultat. Är djuret behäftat med tuberkulos i juvret eller könsorganen, skall nedslaktningen ske snarast möjligt och senast inom åtta dagar efter det djurägaren erhållit kännedom om undersökningens resultat.

Visar det sig, att mer än halva antalet av de till viss nötkreatursbesättning hörande djur över två års ålder reagerar vid undersökning med tuberkulin, har förrättningsmannen att om förhållandet ofördröjligen göra anmälan hos länsveterinären, vilken har att med eget yttrande genast vidarebefordra denna anmälan till medicinalstyrelsen. I sådant fall må medicinalstyrelsen, i den utsträckning som må anses erforderlig, jämväl förordna, att icke reagerande djur skola nedslaktas inom femton dagar. Visar djurägaren i fall som i första punkten i detta stycke sägs, att de reagerande djuren kunna på betryggande sätt hållas avskilda från övriga djur, må medicinalstyrelsen medgiva anstånd med nedslaktningen tills vidare, dock högst sex månader. I sådant fall har veterinär att skyndsamt undersöka besättningen beträffande förekomst av tuberkulos i smittfarligt stadium. Finnes vid undersökning djur behäftat med sådan tuberkulos, skall detsamma omedelbart nedslaktas.

(Kungl. Maj:ts förslag.)

(Utskottets förslag.)

Då synnerliga skäl därtill föranleda, må medicinalstyrelsen medgiva undantag från nedslaktning, som i denna paragraf avses.

6 §.

Å nötkreatur, som vid tuberkulinundersökning reagerat eller hos vilket på annat sätt tuberkulos påvisats eller som jämlikt medicinalstyrelsens förordnande enligt 5 § andra stycket skall nedslaktas, skall i ena örat anbringas ett märke, *slaktmärke*, av utseende som medicinalstyrelsen bestämmer. Å slaktmärke, som ej må avlägsnas, skall finnas anbragt kontrollnummer.

Sålunda märkt djur må ej avyttras som livdjur, ej heller utsläppas på gemensamhetsbete eller förflyttas till ladugård, där andra djur än sådana som äro avsedda för slakt finnas uppställda.

Mjök från djur, som är eller misstänkes vara behäftat med tuberkulos i juvret eller könsorganen, må icke användas till människoföda och ej heller annat än efter kokning till föda åt djur.

Där djur som i första stycket sägs nedslaktas å offentligt slakthus eller å kontrollslakteri, ankommer det på där tjänstgörande veterinär att upprätta och till medicinalstyrelsen insända protokoll över den besiktning, som verkställts av djurkroppen.

Ladugård, där djur behäftat med tuberkulos varit uppställt, skall på djurägarens bekostnad smittrenas i enlighet med anvisningar utfärdade av medicinalstyrelsen.

7 §.

Med besättning inom tuberkulosfritt område må icke införlivas annat nötkreatur än sådant som härrör från besättning, vilken enligt av medicinalstyrelsen utfärdade föreskrifter är att anse såsom tuberkulosfri. Har nötkreatursbesättning i dess helhet nedslaktats, må efter smittreningen i ladugården inställas allenast sådant nötkreatur som i första punkten sägs.

8 §.

I samband med undersökning med tuberkulin av nötkreatur i tuberkulosfritt område skola, när veterinär därtill finner anledning, andra i samma ladugård inhysta husdjur utom fjäderfän underkastas enahanda undersökning. Djur, som vid sådan undersökning reagerar eller hos vilket tuberkulos på annat sätt påvisas, skall antingen avlägsnas ur ladugården och hållas väl avskilt från nötkreatur eller ock nedslaktas inom femton dagar efter undersökningens avslutande. Är djur avsett att nedslaktas, bör det förses med slaktmärke som i 6 § sägs.

Fjäderfän, som i tuberkulosfritt område hållas i ladugård, skola vara inestängda i särskilt rum.

9 §.

1 mom. Har, under iakttagande av vad i 5 § föreskrivits, nötkreatur blivit nedslaktat, är ägaren av djuret berättigad att av statsmedel erhålla ersättning som, där ej Kungl. Maj:t finner skäl för visst fall medgiva högre

(Kungl. Maj:ts förslag.)

(Utskottets förslag.)

gottgörelse, utgår med etthundra kronor eller om djuret är under ett års ålder med femtio kronor. Ersättning utgår dock endast under förutsättning dels att djuret nedslaktats å offentligt slakthus eller å kontrollslakteri eller att det nedslaktade djurets ena öra med vidsittande slaktmärke insändes till vederbörande veterinär dels ock att den som framställer begäran om ersättning innehåft det nedslaktade djuret sedan minst sextio dagar. Har nötkreatur nedslaktats senare än enligt vad i 5 § är föreskrivet, må ersättning likväl utgå, om dröjsmålet med nedslaktningen föranletts av omständigheter över vilka djurägaren icke råder. Djurägare må förfoga över köttet av nedslaktat djur i den mån det ej strider mot eljest gällande bestämmelser.

2 mom. Undersökning med tuberkulin som avses i detta kapitel bekostas av statsmedel.

Beträffande ersättning till veterinär är särskilt stadgat.

3 mom. Ersättning som angives i denna paragraf utbetalas av medicinalstyrelsen.

3 kap. Åtgärder till förhindrande av införsel till tuberkulosfritt och skyddat område av nötkreatur behäftade med tuberkulos.

10 §.

Nötkreatur må icke till tuberkulosfritt område införas från del av riket som ej tillhör sådant område, med mindre medicinalstyrelsen därtill lämnat tillstånd (*tillståndsbervis*). Ej heller må utan sådant tillstånd införsel av nötkreatur äga rum till skyddat område från del av landet, som varken tillhör tuberkulosfritt eller skyddat område.

Utän hinder av vad som stadgas i första stycket må nötkreatur, i enlighet med av medicinalstyrelsen utfärdade föreskrifter, föras genom tuberkulosfritt och skyddat område.

11 §.

1 mom. För erhållande av tillståndsbervis som i 10 § första stycket avses skall, då fråga är om nötkreatur avsett till livdjur, företes ett av veterinär enligt formulär, som medicinalstyrelsen fastställt, tidigast en månad före den dag införseltillståndet sökes utfärdat intyg, utvisande

dels att djuret härrör från besättning som enligt av medicinalstyrelsen utfärdade bestämmelser är att anse såsom tuberkulosfri,

dels ock att djuret i den omfattning medicinalstyrelsen föreskriver undersökts med tuberkulin och därvid icke visat reaktion.

2 mom. Såsom villkor för införsel varom i 1 mom. sägs skall föreskrivas,

a) att djuret på sätt medicinalstyrelsen bestämmer är försett med *identitetsmärke* som anmärkts i det i 1 mom. omförmälda intyget;

b) att införsel äger rum inom en månad från tillståndets meddelande; samt

c) att transport av djuret äger rum i fordon som dessförinnan smittrenats.

(Kungl. Maj:ts förslag.)

(Utskottets förslag.)

12 §.

Införsel som i 10 § första stycket sägs av nötkreatur, avsett för slakt, må ej medgivnas med mindre djuret föres till offentligt slakthus eller till kontrollslakteri.

13 §.

Har tillstånd meddelats jämlikt 10 § första stycket till införsel av nötkreatur såsom livdjur, må det ej inlastas i järnvägsvagn, i åkdon eller å fartyg, med mindre den som erhållit tillstånd till införseln för stationsföreståndaren, föraren av åkdonet eller fartygsbefälhavaren företer tillståndsbeviset. Beviset skall befordras till urlastningsstationen (bestämmelsestationen) och där behandlas på sätt i 14 § närmare föreskrives. Stationsföreståndare, förare av åkdon eller fartygsbefälhavare skall tillse dels att djuren äro åtföljda av intyg som i 11 § avses, dels att djuren äro försedda med i nämnda paragraf omförmält identitetsmärke, dels ock att djuren uppställas, om införseln sker med järnväg eller landsvägsledes, i järnvägsvagn eller åkdon där andra nötkreatur icke äro uppställda, samt, om införseln sker med båt, väl avskilda från andra nötkreatur.

14 §.

Tillståndsbevis skall å urlastningsstation (bestämmelsestation) omhändertagas, då införseln sker med järnväg, av stationsföreståndaren, samt, då införseln sker med båt eller landsvägsledes, av närmast vid gränsen boende kronobetjäning eller annan därtill av länsstyrelsen särskilt förordnad person.

Den till vilken tillståndsbeviset avlämnas åligger dels att tillse, att infört livdjur är åtföljt av intyg som i 11 § avses och försett med där omförmält identitetsmärke, dels ock att utan dröjsmål till länsveterinären i det län dit införseln ägt rum översända beviset, försett med intyg om när och var det samma avlämnats.

Finner tjänsteman varom i första stycket förmäles förseelse mot bestämmelse i detta kapitel vara begången, skall han om förhållandet ofördröjligen underrätta vederbörande länsveterinär.

4 kap. Åtgärder till bekämpande av tuberkulos hos nötkreatur inom icke tuberkulosfritt område.

15 §.

Undersökning med tuberkulin av nötkreatur må ej verkställas utan medicinalstyrelsens medgivande.

Sådant medgivande må lämnas allenast under villkor att ägaren till de med undersökningen avsedda djuren förbinder sig att förse de nötkreatur som vid undersökningen reagera med märke, *tuberkulosmärke*, av utseende som medicinalstyrelsen bestämmer, samt — i den mån medicinalstyrelsen icke annorlunda förordnar — att, om vid undersökningen minst 75 procent

(Kungl. Maj:ts förslag.)

(Utskottets förslag.)

av alla till besättningen hörande nötkreatur över två års ålder reagera, förse jämväl samtliga icke reagerande nötkreatur över två års ålder inom besättningen, med undantag beträffande djur som inköpts från tuberkulosfri besättning eller uppfötts på gården och intill undersökningen varit fullständigt isolerade från de reagerande djuren, med tuberkulosmärke.

Det åligger veterinär som verkställt undersökning med tuberkulin av nötkreatur att ombesörja märkning av djur i enlighet med vad som stadgas i andra stycket.

16 §.

1 mom. Nötkreatur må icke överlåtas under beteckningen tuberkulosfritt eller under annan beteckning, som giver sken av att djuret är fritt från nämnda sjukdom, med mindre djuret

1) härrör från besättning eller del därav, som enligt av medicinalstyrelsen utfärdade bestämmelser är att anse såsom tuberkulosfri;

2) i den omfattning medicinalstyrelsen föreskriver undersökts med tuberkulin och därvid icke visat reaktion; samt

3) varken under transport eller eljest sammanförts med icke tuberkulosfria nötkreatur eller uppställts i stall eller fordon som icke dessförinnan smittrenats.

Såvitt överlåtelse som i första stycket sägs icke godkänts av hushållnings-sällskap, skall nötkreatur vid överlåtelsen vara åtföljt av ett av veterinär tidigast två månader före överlåtelsen utfärdat intyg utvisande de under 1) och 2) angivna förhållandena.

2 mom. Intyg att nötkreatur icke reagerat vid undersökning med tuberkulin skall utfärdas enligt formulär som fastställts av medicinalstyrelsen. Vid utfärdande av sådant intyg skall djuret, på sätt medicinalstyrelsen bestämmer, vara försett med *identitetsmärke* som särskilt anmärkes i intyget.

17 §.

Är eller misstänkes nötkreatur vara behäftat med tuberkulos i smittfarligt stadium, må djuret ej överlåtas annat än för omedelbar nedslaktning.

18 §.

Finner veterinär vid annan köttbesiktning än som i 21 § sägs tuberkulos förekomma hos nötkreatur, åligger det honom att därom göra anmälan på sätt medicinalstyrelsen föreskriver.

19 §.

Veterinär, som misstänker förekomsten av tuberkulos i juvret eller könsorganen hos nötkreatur, åligger att genast för undersökning till statens veterinärbakteriologiska anstalt eller veterinärbakteriologiskt laboratorium, som medicinalstyrelsen godkänner, insända prov av mjölk, livmodersekret eller, om så erfordras, körtelvävnad eller eljest material från del eller delar av

(Kungl. Maj:ts förslag.)

(Utskottets förslag.)

juver eller könsorgan, som misstänkes vara angripet av sjukdomen, jämte uppgift om den besättning och det djur, varifrån provet härleder sig.

I avbidan på resultatet av undersökningen skall djur, vilket särskilt misstänkes vara behäftat med tuberkulos som i första stycket avses försees med märke, *kontrollmärke*, av utseende som medicinalstyrelsen bestämmer samt hållas väl isolerat. Veterinär må tillika förordna, att, intill dess resultatet av undersökningen blivit känt, mjölk från djuret icke må användas till mänskoföda och ej heller annat än efter kokning till föda åt djur.

Djurägare må icke vägra veterinär att taga prov eller ombesörja märkning som avses i denna paragraf.

20 §.

Djurägare, som inom honom tillhörig nötkreatursbesättning iakttagit sjukdomstecken såsom fast, icke ömmande juverförhårdnad med eller utan förändring av mjölkens utseende eller ihållande flytning från könsdelarna hos hondjur eller ock eljest har anledning misstänka förekomsten av tuberkulos i juver eller könsorgan, skall om förhållandet göra anmälan till veterinär.

Vad i första stycket föreskrivits skall jämväl gälla för den, som driver handel med nötkreatur eller mottager nötkreatur för nedslaktning.

21 §.

Påvisar veterinär vid besiktning av kött, härrörande från kalv, tuberkulos, som skäligen kan antagas vara medfödd, åligger det honom att söka utröna från vilken besättning kalven härstammar samt att härom, med angivande av djurägare, gård, socken och län, ofördröjligen underrätta medicinalstyrelsen, som förordnar veterinär att verkställa undersökning av besättningen beträffande förekomsten av tuberkulos i juver eller könsorgan samt att därvid förfara i enlighet med vad i 19 § stadgas.

Det åligger den som omhänderhaver kalv som i första stycket sägs att till veterinär lämna erforderliga upplysningar rörande den besättning från vilket djuret härstammar.

22 §.

Underrättelse om resultatet av undersökning varom i 19 § sägs skall meddelas dels ofördröjligen medicinalstyrelsen med uppgift om den besättning djuret tillhör dels ock den som lämnat provet. Har undersökningen givit vid handen, att nötkreatur är behäftat med tuberkulos i juvret eller könsorganen, skall djuret nedslaktas inom åtta dagar efter det djurägaren erhållit kändedom om undersökningens resultat. Medicinalstyrelsen har att förordna veterinär att ombesörja nedslaktningen, som antingen skall ske å offentligt slakthus eller å kontrollslakteri eller eljest i närvaro och under kontroll av veterinären. Det åligger veterinär som närvarit vid nedslaktningen att omedelbart därefter till medicinalstyrelsen översända rapport enligt av styrelsen fastställt formulär.

Nötkreatur, som djurägaren vederligen är behäftat med tuberkulos i juvret

(Kungl. Maj:ts förslag.)

(Utskottets förslag.)

eller könsorganen, skall hållas isolerat. Mjök från sådant djur må icke användas till människoföda och ej heller annat än efter kokning till föda åt djur. Har djuret försetts med kontrollmärke, må detta ej avlägsnas före nedslaktningen.

23 §.

1 mom. För nötkreatur, som nedslaktas enligt bestämmelserna i 22 §, må djurägare erhålla ersättning av statsmedel med femtio kronor eller, om djuret helt kasseras på grund av tuberkulos, med tjuvu kronor. Har nötkreatur nedslaktats senare än enligt vad i 22 § är föreskrivet, må ersättning likväl utgå, om dröjsmålet med nedslaktningen föranletts av omständigheter över vilka djurägaren icke råder. Djurägare må förfoga över köttet av nedslaktat djur i den mån det ej strider mot eljest gällande bestämmelser.

2 mom. Bakteriologisk undersökning som avses i 19 § bekostas av statsmedel.

Veterinär, som enligt förordnande av medicinalstyrelsen verkställt undersökning av nötkreatursbesättning på sätt i 21 § sägs, är berättigad till ersättning av statsmedel enligt gällande veterinärtaxa (tjänstetaxan). Sådan ersättning må icke utgå om nötkreatursbesättningen är ansluten till av hushållningssällskap anordnad klinisk tuberkuloskontroll.

För besiktning och kontroll av nötkreatur, vilket nedslaktats på grund av vad i detta kapitel föreskrives, utgår ersättning i enlighet med vad därom är särskilt stadgat.

5 kap. Gemensamma bestämmelser.

24 §.

Högsta tillsynen över åtgärder till bekämpande av tuberkulos hos nötkreatur tillkommer medicinalstyrelsen.

Länsstyrelse skall vaka över att denna förordning noggrant tillämpas. Det åligger polismyndighet att biträda vid nämnda övervakning.

Vid vägar som leda till tuberkulosfria och skyddade områden skola i den omfattning länsstyrelsen bestämmer genom polismyndighetens försorg uppställas tydliga anslag med uppgift om i 10 § avsedda införselbud.

25 §.

Slaktmärken, identitetsmärken och kontrollmärken, som avses i denna förordning, skola genom medicinalstyrelsens försorg på rekvisition kostnadsfritt tillhandahållas förrättningsman.

26 §.

De närmare föreskrifter, som äro erforderliga för tillämpning av denna förordning, meddelas av medicinalstyrelsen.

(Kungl. Maj:ts förslag.)

(Utskottets förslag.)

27 §.

1 mom. Förseelse mot denna förordning eller enligt densamma meddelade föreskrifter straffes enligt allmänna strafflagen.

2 mom. Innefattar förseelse olovlig införsel av nötkreatur till tuberkulosfritt eller skyddat område, må domstolen tillika på talan av allmän åklagare förklara sådan egendom eller, om den icke kan tillrättaskaffas, dess värde förbrutet. Vad sålunda skall anses förbrutet tillfaller kronan.

Denna förordning träder i kraft den 1 juli 1941, från och med vilken dag kungörelsen den 30 juni 1934 (nr 403) om åtgärder mot tuberkulos i juvret och könsorganen hos nötkreatur ävensom förordningen den 10 maj 1940 (nr 373) angående bekämpande av tuberkulos hos nötkreatur inom vissa områden skola upphöra att gälla.

Denna förordning träder i kraft den 1 januari 1942, från och med vilken dag kungörelsen den 30 juni 1934 (nr 403) om åtgärder mot tuberkulos i juvret och könsorganen hos nötkreatur ävensom förordningen den 10 maj 1940 (nr 373) angående bekämpande av tuberkulos hos nötkreatur inom vissa områden skola upphöra att gälla.

2) till *Förekommande och hämmande av smittsamma husdjurssjukdomar: Åtgärder mot tuberkulos hos nötkreaturen* för budgetåret 1941/42 under nionde huvudtiteln anvisa ett *förslagsanslag* av 1,700,000 kronor;

B) att motionen I: 197, i den mån den ej kan anses besvarad genom vad utskottet anfört, icke må föranleda någon riksdagens åtgärd;

C) att motionerna I: 198 och II: 266 må anses besvarade genom vad utskottet anfört.

Stockholm den 27 maj 1941.

På jordbruksutskottets vägnar:

L. TJÄLLGREN.

Vid detta ärendes slutbehandling hava närvarit:

från första kammaren: herrar *Tjällgren, Gabrielsson, Alfred Andersson, Jacob Hansson, Anderberg, Nils Olsson*, friherre *Beck-Friis* och *Gottfrid Karlsson*; samt

från andra kammaren: herrar *Andersson* i Löbbo, *Gustafson* i Vimmerby, *Ericsson* i Sörsjön, *Karlsson* i Munkedal, *Carlström, Jacobson, Janson* i Frändesta och *Jonsson* i Fjäle.

Bilaga.

**Inom jordbruksdepartementet upprättat förslag
till
kungörelse angående frivilligt bekämpande av tuberkulos hos
nötkreatur.**

Härigenom förordnas som följer:

1 kap. Inledande bestämmelser.

1 §.

Under iakttagande av i denna kungörelse upptagna bestämmelser och villkor må statsbidrag utgå *dels* till undersökning med tuberkulin av nötkreatursbesättning eller del därav som ställts eller avses skola ställas under statlig kontroll med tuberkulin, *dels ock* till klinisk tuberkuloskontroll av nötkreatursbesättning.

I mån av tillgång å därför anvisade medel må statsbidrag i enlighet med de i 4 kap. här nedan intagna föreskrifterna utgå för utrensning av tuberkulos i mindre nötkreatursbesättningar.

Statsbidrag enligt denna kungörelse utgår icke inom område, som genom beslut av Kungl. Maj:t med stöd av 1 § förordningen angående bekämpande av tuberkulos hos nötkreatur hänförs till tuberkulosfritt område.

2 kap. Statlig kontroll med tuberkulin.

2 §.

Nötkreatursbesättning eller fullständigt isolerad del därav skall anses stå under statlig kontroll med tuberkulin under förutsättning

dels att undersökning med tuberkulin av besättningen i dess helhet eller den isolerade delen av besättningen företagits och i fortsättningen företages på de tider medicinalstyrelsen bestämmer,

dels att djur, som vid sådan undersökning visat reaktion, avskiljes från den övriga besättningen eller den isolerade delen därav senast femton dagar efter undersökningen,

dels att ladugården smittrenas i överensstämmelse med anvisningar utfärdade av medicinalstyrelsen minst en gång årligen samt därjämte omedelbart efter det tuberkulösa djur avlägsnats från besättningen, samt

dels att nötkreatur som utifrån införlivas med besättningen må överlåtas under beteckningen tuberkulosfritt.

3 §.

Djurägare som önskar ställa sin nötkreatursbesättning eller del därav under statlig kontroll med tuberkulin har att därom göra framställning hos veterinär, som det åligger att med eget yttrande vidarebefordra framställningen till medicinalstyrelsen.

Medicinalstyrelsen må medgiva, att på statens bekostnad företages en första undersökning med tuberkulin av nötkreatursbesättning i dess helhet eller del därav under förutsättning att djurägaren förbundit sig att med hänsyn till undersökningens resultat ställa besättningen antingen under statlig kontroll med tuberkulin eller under klinisk tuberkuloskontroll.

4 §.

Av medicinalstyrelsen föreskrivna förnyade undersökningar med tuberkulin (kontrollundersökningar) av nötkreatursbesättning eller del därav bekostas av statsmedel under förutsättning att djurägaren vidtagit i 2 § för statlig kontroll med tuberkulin stadgade åtgärder.

5 §.

Tuberkulin, erforderligt för undersökning av nötkreatursbesättning eller del därav, må, om skäl därtill föreligga, utan ersättning tillhandahållas för undersökning som bekostas av djurägaren. Framställning härom skall göras hos medicinalstyrelsen genom veterinär.

6 §.

Nötkreatur, som vid undersökning med tuberkulin reagerat eller eljest visat tecken på tuberkulos, skall, i enlighet med vad som är särskilt stadgat, förses med märke, tuberkulosmärke, av utseende som medicinalstyrelsen bestämmer.

Inträffar vid kontrollundersökning reaktion i större omfattning, må medicinalstyrelsen förordna därtill lämpad veterinär att verkställa närmare utredning rörande tuberkulosförhållandena i besättningen samt i samband därmed i erforderlig utsträckning vidtaga klinisk undersökning av djuren. Giver sådan undersökning anledning till antagande att djur är behäftat med tuberkulos i smittfarlig form, skall djuret avskiljas från övriga djur i besättningen och bakteriologisk undersökning verkställas på sätt i 13 § tredje stycket sägs. Smittfarligt djur skall nedslaktas inom femton dagar efter det djurägaren erhållit kännedom om undersökningens resultat. För uträddande av anledningen till inträffad reaktion må veterinären, där skäl därtill föranleda, för obduktion låta nedslakta erforderligt antal djur. För nedslaktat djur må djurägaren erhålla ersättning under villkor och med belopp som angivas i 17 §.

7 §.

Underlåter djurägare att ställa sig till efterrättelse de i denna kungörelse intagna eller med stöd av densamma utfärdade bestämmelser för statlig kontroll med tuberkulin, må medicinalstyrelsen utesluta hans nötkreatursbesättning från kontrollen.

Djurägare som underlåter att fullgöra förpliktelse enligt 3 § andra stycket skall ersätta statsverket dess kostnader för tuberkulinundersökning av nötkreatursbesättningen.

8 §.

Önskar djurägare, vilkens nötkreatursbesättning uteslutits från den statliga kontrollen med tuberkulin, ånyo ansluta besättningen till sådan kontroll, åligger det honom att själv bekosta en undersökning med tuberkulin av besättningen.

9 §.

Det åligger medicinalstyrelsen att föra förteckning över nötkreatursbesättningar, som äro anslutna till statlig kontroll med tuberkulin, att övervaka att djurägare fullgör sina skyldigheter enligt detta kapitel samt att vidtaga åtgärder för indrivande av belopp, som djurägaren enligt vad som stadgats i 7 § andra stycket kan bliva skyldig utgiva till statsverket.

Förteckning som i första stycket sägs skall dessutom för varje hushållningssällskaps område föras av hushållningssällskapet eller, där hushållningssällskapet icke anordnar klinisk tuberkuloskontroll, av länsveterinären.

3 kap. Klinisk tuberkuloskontroll.

10 §.

Nötkreatursbesättning skall anses stå under klinisk tuberkuloskontroll under förutsättning

dels att klinisk undersökning och därav föranledd bakteriologisk undersökning av besättningen företagits och i fortsättningen företagas i enlighet med 13 §,

dels att djur, som vid klinisk-bakteriologisk undersökning befunnits behäftade med tuberkulos i smittfarlig form, nedslaktas senast femton dagar efter det djurägaren erhållit kännedom om undersökningens resultat,

dels att ladugården smittrenas minst en gång årligen i överensstämmelse med anvisningar utfärdade av medicinalstyrelsen, samt

dels att nötkreatur som utifrån införlivas med besättningen godkänts av den som anordnar kontrollen.

11 §.

Klinisk tuberkuloskontroll anordnas av hushållningssällskap samt inom område, där hushållningssällskapet icke anordnar sådan kontroll, av medicinalstyrelsen.

Veterinär, som av hushållningssällskap anlitas för undersökningar som i 13 § avses, skall vara därtill godkänd av medicinalstyrelsen.

12 §.

Djurägare som önskar ansluta sin nötkreatursbesättning till klinisk tuberkuloskontroll skall avgiva förbindelse till den som anordnar sådan kontroll att under minst två år bekämpa tuberkulos i smittfarlig form inom besättningen i enlighet med bestämmelserna i 13 § samt därutöver vidtaga de åtgärder för tuberkulosens utrotande i besättningen, som med hänsyn till omständigheterna skäligen böra vidtagas av honom, ävensom gälda för undersökningar av djuren fastställd avgift.

I förbindelsen skall tillika vara intaget förbehåll därom att, därest förbindelsen icke uppsäges ett år före utgången av dess giltighetstid, förlängning på ett år skall anses hava kommit till stånd. Visas, att besättning som avses i förbindelsen är fri från tuberkulos, upphör förbindelsen att gälla, oaktat densamma icke vederbörligen uppsagts.

13 §.

Inom nötkreatursbesättning som står under klinisk tuberkuloskontroll skola samtliga djur över två års ålder underkastas klinisk undersökning rörande förekomsten av tuberkulos i smittfarlig form med de tidsintervaller, som med hänsyn till tuberkulosens effektiva bekämpande finnas påkallade.

Från sådan besättning skall så ofta som med hänsyn till tuberkulosens effektiva bekämpande finnes påkallat, dock minst en gång om året, tagas prov av samlingsmjölk, vilket prov skall underkastas bakteriologisk undersökning rörande förekomsten av tuberkelbakterier.

Giver undersökning som i första stycket avses anledning till antagande, att djur är behäftat med tuberkulos i smittfarlig form, skall djuret förses med särskilt av medicinalstyrelsen fastställt märke, *kontrollmärke*, och prov från djuret bakteriologiskt undersökas vid statens veterinärbakteriologiska anstalt eller veterinärbakteriologiskt laboratorium, som medicinalstyrelsen godkänner. Finnes vid den bakteriologiska undersökningen tuberkulos i smittfarlig form föreligga, skall djuret nedslaktas inom femton dagar efter det djurägaren erhållit kännedom om undersökningens resultat. Då särskilda skäl därtill föranleda, må medicinalstyrelsen medgiva anstånd med nedslaktningen av djur under högst sex månader.

I samband med undersökning som i första stycket sägs skola de till besättningen hörande ungdjuren, i den omfattning den veterinära ledaren av kontrollen bestämmer, undersökas med tuberkulin. Sådant tuberkulin tillhandhålls utan ersättning genom medicinalstyrelsens försorg.

14 §.

Underlåter djurägare att ställa sig till efterrättelse de i denna kungörelse eller med stöd av densamma utfärdade bestämmelser för klinisk tuberkuloskontroll eller vidtager han icke de åtgärder för tuberkulosens utrotande i

hans nötkreatursbesättning, som skäligen böra vidtagas av honom, må den som anordnar kontrollen eller medicinalstyrelsen utesluta besättningen från kontrollen.

Bryter djurägare mot föreskrifterna i 13 §, skall han vara skyldig att omedelbart utgiva två års avgifter enligt den i 12 § omförmälda förbindelsen. Förbehåll om vad sålunda stadgats skall göras i förbindelsen.

15 §.

Det ankommer på den som anordnar klinisk tuberkuloskontroll att föra förteckning över nötkreatursbesättningar, som äro anslutna till sådan kontroll, att enligt anvisningar utfärdade av medicinalstyrelsen föra anteckningar rörande vid köttbesiktning påträffad tuberkulos samt att övervaka att djurägare fullgör sina skyldigheter med avseende å kontrollen.

16 §.

Hushållningssällskap som anordnar klinisk tuberkuloskontroll i enlighet med denna kungörelse må årligen erhålla statsbidrag för varje anslutet djur med visst av Kungl. Maj:t bestämt belopp. Statsbidrag beviljas av medicinalstyrelsen efter därom gjord ansökan.

Det ankommer på den som anordnar klinisk tuberkuloskontroll att årligen fastställa de avgifter som skola erläggas av djurägarna. Sådant beslut av hushållningssällskap skall underställas medicinalstyrelsen för godkännande.

17 §.

1 mom. För nötkreatur som nedslaktas på grund av att tuberkulos i smittfarlig form upptäckts vid andra eller därefter följande klinisk-bakteriologisk undersökning, sedan nötkreatursbesättning anslutits till klinisk tuberkuloskontroll, må djurägaren kunna erhålla ersättning med femtio kronor eller, om djuret helt kasseras på grund av tuberkulos, med tjugu kronor, allt under förutsättning att djuret nedslaktats inom femton dagar efter det djurägaren erhållit kännedom om undersökningens resultat samt att nedslaktningen ägt rum antingen å offentligt slakthus eller å kontrollslakteri eller i närvaro och under kontroll av veterinär förordnad av medicinalstyrelsen. Har nötkreatur nedslaktats senare än som nyss sagts, må ersättning likväl utgå, om dröjsmålet med nedslaktningen föranletts av omständigheter över vilka djurägaren icke råder. Djurägare må förfoga över kött av nedslaktat djur i den mån det ej strider mot eljest meddelade bestämmelser.

2 mom. Tillhör nötkreatur som nedslaktas på grund av tuberkulos i smittfarlig form besättning, som omedelbart före anslutningen till klinisk tuberkuloskontroll stått under statlig kontroll med tuberkulin, må ersättning som i 1 mom. sägs utgå jämväl om nedslaktningen föranletts av första klinisk-bakteriologiska undersökning efter anslutningen till den kliniska tuberkuloskontrollen.

3 mom. Ersättning som i denna paragraf sägs utbetalas av medicinalstyrelsen.

4 mom. Det åligger veterinär vilken närvarit vid nedslaktning som avses i denna paragraf att omedelbart därefter till medicinalstyrelsen översända rapport enligt av styrelsen fastställt formulär.

4 kap. Statsbidrag för utrensning av tuberkulos inom mindre nötkreatursbesättningar.

18 §.

I samband med utrensning av tuberkulos inom mindre nötkreatursbesättningar må hushållningssällskap, som Kungl. Maj:t bestämmer, i mån av tillgång å därtill anvisade medel bevilja statsbidrag för anskaffning av tuberkulosfria nötkreatur under villkor som angivas i 19 och 20 §§. Statsbidrag må ej utgå med högre belopp än etthundra kronor för varje jämlikt 19 § nedslaktat djur eller om djuret är under ett års ålder med femtio kronor för varje sådant djur och ej heller med mera än sammanlagt femhundra kronor till en och samma djurägare.

19 §.

Statsbidrag som i 18 § avses må utgå under villkor

- 1) att samtliga tuberkulösa nötkreatur i besättningen nedslaktas;
- 2) att djurägaren genom egen uppfödning eller genom inköp anskaffar det antal nya djur hushållningssällskapet bestämmer;
- 3) att djur som utifrån anskaffas må överlätas under beteckningen tuberkulosfritt;
- 4) att den ladugård, där nyanskaffade djur insättas, smittrenats i enlighet med anvisningar utfärdade av medicinalstyrelsen; samt
- 5) att djurägaren skriftligen förbinder sig att ställa sin nötkreatursbesättning under statlig kontroll med tuberkulin samt att, där hushållningssällskapet så föreskriver, ansluta densamma till kontrollförening (fullständig eller ofullständig kontroll eller kontroll genom provmjölkkningsring).

20 §.

Utbetalning av statsbidrag må, där djurägaren jämlikt 19 § 2) har att anskaffa nya djur, ej äga rum förrän sådan nyanskaffning skett; hushållningssällskapet dock obetaget att, då nyanskaffning sker vid olika tillfällen, vid varje tillfälle av statsbidraget utbetala den del som kan anses belöpa å antalet då nyanskaffade djur.

21 §.

Uraktlåter djurägare, som jämlikt 20 § delvis uppburit honom tillerkänt statsbidrag, att inom tid hushållningssällskapet må hava bestämt nyanskaffa föreskrivet antal djur, vare han skyldig att återbära uppburit bidragsbelopp,

där ej sällskapet med hänsyn till omständigheterna finner skäl medgiva anstånd med nyanskaffning av ytterligare djur eller eftergiva kravet på sådan anskaffning.

Underlåter djurägare att fullgöra vad som stadgas i 19 § 5), skall han vara skyldig att till statsverket återbetala enligt denna kungörelse uppburna statsbidrag. Förbehåll därom skall göras i den i 19 § 5) omförmälda förbindelsen.

Det ankommer på hushållningssällskapet att övervaka, att djurägare fullgör sina förpliktelser enligt 19 §.

5 kap. Särskilda bestämmelser.

22 §.

Kontrollmärken som i 13 § avses skola genom medicinalstyrelsens försorg på rekvisition kostnadsfritt tillhandahållas förrättningsman.

23 §.

De närmare föreskrifter, som äro erforderliga för tillämpning av denna kungörelse, meddelas av medicinalstyrelsen.

Denna kungörelse träder i kraft den 1 juli 1941, från och med vilken dag kungörelserna den 20 december 1912 (nr 376) angående villkoren för erhållande av understöd vid bemödanden till förekommande och hämmande av tuberkulos inom mindre ladugårdsbesättningar, den 30 juni 1934 (nr 402) om vissa åtgärder mot tuberkulos hos nötkreatur samt den 11 oktober 1940 (nr 868) angående statsbidrag för utrensning av tuberkulos inom vissa nötkreatursbesättningar skola upphöra att gälla; dock att bestämmelserna i 11 § kungörelsen den 30 juni 1934 skola gälla till och med den 31 december 1941.
